

**POZVÁNKA
OD**

MAFIÁNA

dezinformace

Jiří Ovečka

Pozvánka od mafiána

Jiří Ovečka

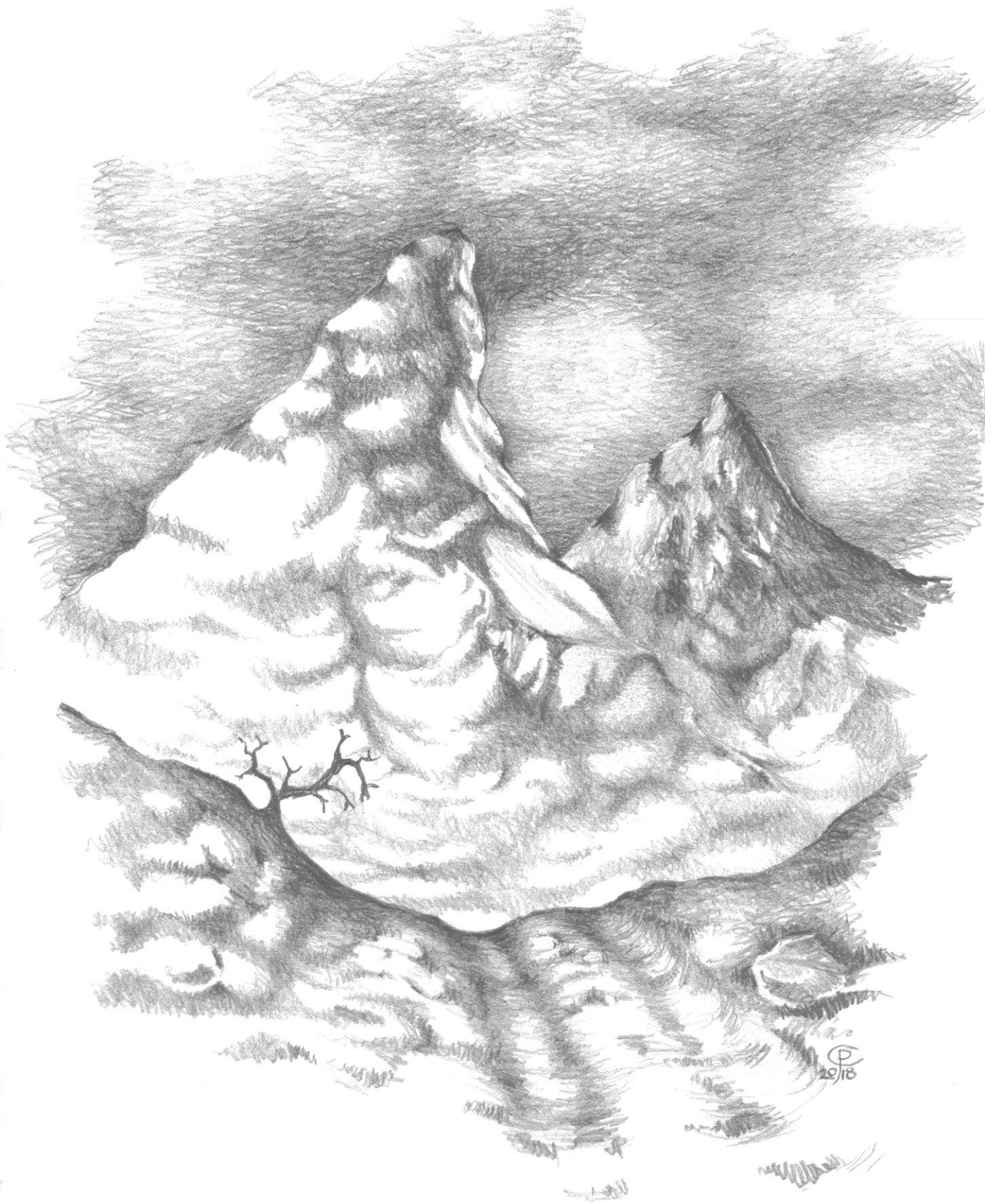
© 2018

ISBN: 978-80-908079-0-7

**Knihu v pevné vazbě je možné si koupit na
www.pozvankaodmafiana.cz**

Román věnuji své Evě, bez níž bych ho nikdy nenapsal. Věřím, že mi odpustí všechny moje ztřeštěné vrtochy, jejichž vrcholem je právě tento příběh, ve kterém jsem ji dokonce zabil.

Takřka všechny události zde popsané a odehrávající se ve střední Evropě vycházejí sice z reálných skutečností, jsou ale různě pozměněny, literárně upraveny, časově zpřeházeny. Žádná postava se nedá ztotožnit se žijící osobou. Veškerá případná podobnost s reálnými osobami či událostmi je čistě náhodná a může znamenat pouhý pravdivý střípek obklopený fikcí, vytržený z reálných souvislostí. Výjimku tvoří jen dvě postavy – Eva (a to je podobnost ještě velmi zkreslená) a bývalý úředník katastrálního úřadu Ladislav Frank, kterému chci tímto projevít svou úctu a vděčnost za informace, bez nichž bych se možná nedostal do podhoubí mafiánského světa. Bohužel si už na tomto světě tyto řádky nepřečte.

Předmluva

Sen o velkolepém znovuzrození čínské říše

Peking, rok Hada – 2001, bezvýznamný den i měsíc – významná událost. Jeden z členů Ústřední vojenské komise byl nalezen doma ve své koupelně mrtev. Koupelna byla zevnitř uzamčena, okno v koupelně rovněž uzamčeno zevnitř.

Informace pro veřejnost: srdeční příhoda.

Skutečnost: buď sebevražda s neznámým motivem, anebo nevysvětlitelná vražda. Tvář a celé nahé tělo pořezané žiletkou a oči vyhrězlé z důlků. Výraz tváře plný děsu a utrpení, zakrvácené zrcadlo jako by stále ve smyčce promítalo ten sebevražedný akt. Ruce od krve a zevnitř uzamčené dveře nasvědčovaly, že si to vše skutečně musel udělat sám. Nikdy nebyl tento čin vysvětlen. Oficiální zpráva: Nic nebylo ukradeno, nic nezmizelo, nikomu nic nechybělo...

Den po této události se setkaly večer v Pekingu na přísně utajovaném místě za přísných bezpečnostních opatření čtyři osoby – tři členové Ústřední vojenské komise a major Li C'-čcheng. Říkali si „Nejvyšší“. Beze jmen. Přítmí, žádný alkohol, vypnuté mobily, zap-nutá rušička.

Major Li C'-čcheng nervózně bubnoval prsty po stole. Byl namíchnutý. Naprosto znechucený, otrávený. Proč to muselo dojít tak daleko? Přece je varoval. Nejednou.

První Nejvyšší: „Dostali jste se do jeho trezoru?“

Druhý Nejvyšší: „Ano, sám jsem ho prohledal, ale není to tam. Edikt zmizel.“

Dlouhé ticho.

První Nejvyšší: „To je strašné. Co budeme dělat? Znáte někdo alespoň přesný text?“

Čtvrtý Nejvyšší – major Li C'-čcheng: „Znám, ale ne doslovně. Zkusím ho po paměti sepsat. Rozhodně to ale nebude doslovný přepis.“ Opět bylo chvíli ticho, až to náhle z majora vylétlo. Celé to znechucení z něj vyhrězlo jako láva: „Posrali jste to. Proč jste ten edikt nezničili? A když už jste ho nezničili, proč jste ho nezkopírovali?“

Třetí Nejvyšší: „Jo, zvorali jsme to. Zvorali. Kdo ale mohl tušit, že se něco takového stane? Teď se to musíme pokusit napravit. Co nejrychleji a co neúčinněji. Jinak riskujeme budoucnost celé Říše středu.“

„Vždyť se v ediktu císaře Kuang-süa jasně psalo, že se to stane v roce Hada – proč jste se této informaci nevěnovali?“ neoblomně trval na svých výtkách major Li C'-čcheng. Byl si vědom, že si hodně dovoluje. Jeho postavení bylo nesrovnatelně nižší než pozice kohokoliv z přítomných. Byl vlastně bezvýznamný majůrek, kdežto tito lidé byli nejvýše postavené osoby čínské Lidové osvobozené armády. Mohou rozhodovat o osudu stamilionů lidí. Jenomže jednak je měl v hrsti, protože byl jediný, kdo danou věc mohl napravit, a jednak byl opravdu neudržitelně namíchnutý. Vždyť mu zabili jeho dítě. To on ten edikt objevil. To on všechno odhalil. To on upozornil na všechna úskalí a nebezpečí. A oni? Nic. Sedí si se svými tlustými zadky na židli a nedělají nic. A teď se jen potí, že přijdou o všechno. Nejen o tu židli, ale o vše. A navíc zničí celou Říši středu. To on – major Li C'-čcheng je ten, kdo tu má navrch, protože to on se vrtal v tak málo probádaném archívu Zakázaného města. Vždyť je také genealog, i když je to jen hobby. Ale díky tomuto koníčku si může dovolit cokoliv. COKOLIV!

Z jeho až nepřírozeně protáhlé tváře čišela nasupenost a agresivita, umocněná přísným postojem – nebo posedem – vojáka. Vlasů už měl na svých devětatřicet let pomálu, ale to mu vůbec nevadilo. Spíš ho to ani nezajímalo. Spolu s podmanivýma očima dávala jeho vizáž jasně najevo, že máme co do činění s nesmírně tvrdohlavým, nelítostným, silně egocentrickým jedincem, který vždy musí mít před sebou nějaký cíl. Jasně definovaný, jemuž je ochoten obětovat vše – i život. A pokud nějaký cíl opustí, tak jen proto, že už ho dosáhl. Ale pak tu okamžitě musí být jiný úkol, jinak mu končí život v naprostém chaosu, beznaději a nicotnosti.

Jeho zvláštní postavení průzkumného důstojníka mu umožňuje na vojáka až nezvykle volný pohyb po celém území Čínské lidové republiky. A kdekoliv se ocitl, dostal k dispozici cokoliv, co potřeboval. Nebyl pro něj problém vyfasovat motorizovanou jednotku, dokonce ani těžkou techniku. Svě „proč“ musí upřesňovat pouze členovi Ústřední vojenské komise v jihočínské provincii Ťiang-si, který řídí celou čínskou armádu. Krycí jméno Wu Kuang – před ním jako jedinou osobou může Li C'-čcheng stát na

koberečku. Případně před celou komisí, to ale jen teoreticky. Nikdy se tak nestalo. Všichni členové komise se zuby nehty brání dát Liho úkolům jakýkoliv oficiální punc. Přesto si žádný generál nemůže Liho podat, žádný si na něm nemůže vybijet své komplexy. Raporty posílá Wu Kuangovi jednou týdně. A to v nesmírně utajené podobě. Pomocí těch nejtajnějších kryptovacích programů píše zcela nevinný text o tom, zda je ovoce zralé, zda na ně není sucho, doba česání je už na dohled... Ani v případě dekryptování zprávy nikomu nemůže nic daný text říct. Pouze určenému adresátovi. A pokud je nevyhnutelné jednat osobně, odebere se do supertajných prostor v provincii Ťiang-si podat raport. Ale to už musí skutečně něco znamenat, musí se odehrát něco zásadního. Sám se raději veškerým oficiálním jednáním vyhýbá. Miluje svobodu, volnější rozhodování a diskrétní chování. Stát na jevišti, před vojenským buzerplacem, kdekoli, kde by po něm něco dychtivě očekávaly davy, by pro něj bylo největším utrpením. Ne proto, že by se styděl, to ani v nejmenším. Jen to prostě nesnáší – miluje tahání za nitky ve stínu.

Li C'-čcheng si užívá svého naprosto mimořádného, privilegovaného postavení teprve necelé dva roky. A musel se k němu poctivě dopracovat. Zasloužil si ho svými genealogickými výzkumy. Ty by na první pohled neměly mít nic společného s militární činností, ale v tomto případě tomu tak není. Genealogie bavila Li C'-čhenga už jako malého kluka. Psycholog by měl patrně jednoduché vysvětlení příčiny. Komplex. Komplex, který získal v důsledku studu za své rodiče. Ti se jako chudí rolníci ve východní provincii Šan-tung provinili tím, že si dovolili chovat své vlastní, soukromé prase. Přes mnoho výtek rozhořčeného kolektivu, a především vedoucího družstva, se stále nezabavovali tohoto symbolu kapitalismu, zárodku zpátečnictví, beroucího čas a ruce pokrokové práci v družstvu. Konflikt vyvrcholil při odpočinku v pracovní pauze na poli, kdy šel Liho otec nakrmit domů prase, místo aby poslouchal jako všichni ostatní rozbor myšlenek Mao Ce-tunga, které měly vést k daleko lepším pracovním výsledkům na poli s pšenicí. Vedoucího družstva to tak rozlítlo, že po dohodě s nadřazeným – brigádním kádrem – učinila Rudá garda prohlídku domu Liho rodičů. Ve svém heroickém boji proti „čtyřem starým“¹ našli v jejich chalupě Konfuciovy hovory a svazek básní starověkého básníka Tu Fua. Knížky, zapadlé za skříní, na které už Liho rodiče dávno zapoměli.

Liho rodiče se vlastnictvím těchto knížek stavěli do role intelektuálů, které je třeba vyhubit, protože jsou pro svou nadřazenou sobeckost brzdou společnosti. Jako protiargument neposloužila ani skutečnost, že byli negramotní, tedy žádnou z knížek si nemohli nikdy přečíst. Následoval proslulý, v Číně do dokonalosti propracovaný thamzing² – veřejné pranýřování, naprosté dehonestování lidské osobnosti. Otcí i matce pověsili na krk ceduli s nápisem „Nepřítel lidu“ a spoutali je do kozelce tak silně, že jim vykloubili ruce v ramenou. Šestiletý Li se díval, jak jeho rodiče leží v polokleku na zemi proti sobě, z očí jim bolestí tryskají slzy a vzájemně si spílají, jak odporně se ten druhý zachoval. Že už dávno tušili, že myšlenky druhého jsou scestné, protilidové, že tajil své nemravné sobecké choutky na úkor ostatních, svým vyvyšováním sebe sama nad čínský lid zrazuje veškeré mravní hodnoty... To vše za škodolibého přizvukování okolostojícího davu.

Na závěr byli ještě schopni poprosit svého syna, ať jim nevěří, že ho špatně vychovávali a jediná správná věc, kterou může chlapec udělat, je zřít se jich jako rodičů. K tomu pak byl malý Li vybízen davem okolostojících vesničanů. Samozřejmě za dohledu Rudé gardy. Poté co ze sebe Li vysoukal dětská slůvka „... jste zlí, hnusní a zříkám se vás jako rodičů, nechci vás už nikdy vidět...“, ho odvedli k sestře, která bydlela ve městě a převzala zodpovědnost za výchovu nad nebohým Lim. To ho zachránilo a později i nasměrovalo k službě v lidové armádě. Nikdy v životě pak už své rodiče neviděl a nikdy s nikým se už o tomto incidentu nebavil.

¹ Motto boje proti „zpátečnictví“ v době kulturní revoluce v Číně – staré myšlenky, stará kultura, staré zvyklosti a staré návyky

² Shromáždění veřejné kritiky a sebekritiky, kde byly oběti ponižovány. Konala se v masovém měřítku a přihlížely jim davy diváků. V případě Tibetu šlo o nejkrutější znásilňování, dehonestování a mučení, končící převážně smrtí.

Těžko říci, co všechno vzklíčilo v duši malého Liho po těchto událostech. Nikdy se nikomu, ani tomu největšímu příteli, kterého ale vlastně nikdy neměl, s ničím takovým nesvěřil. Nic takového se nestalo. Okno. Tato událost je z hlavy vymazána, zůstává jen vakuum. Ale asi ne – horečné genealogické snahy jsou důsledkem několika tabuizovaných dnů v jeho šesti letech, vysvětlují vnitřní chorobnou touhu po společenském uznání, po uspokojivém umístění v buňce čínského úlu, ze které by mohl hrdě po ránu vylézat a sebestě s úsměvem se rozhlížet po svých sousedech, které je přece schopen v mnohém předčít. Nemusí to ventilovat nahlas, nemusí ho nikdo plácet po ramenu, on ale musí vidět svou nepostradatelnost a velikost. Hledal jakékoliv stéblo, které by mu k takové prestiži mohlo pomoci. Byl hrdý, že žije v dnešní provincii Šan-tung – na území bývalého státu Lu, rodišti nepřekonatelného otce Konfucia. Dychtivě pátral po své minulosti, bavilo ho hrabat se ve starých archivech, dokonce kvůli větším možnostem vstoupil i do Svazu mládeže. Komunismus jako takový ho nezajímal, i když to samozřejmě nikdy nesměl říct. Svaz mládeže, stejně jako později armáda, byl pro něj zárukou jistého řádu. Všechno tu má své místo, vše vzniklo na základě přesného vývoje. Přisuzovat ale čemukoliv, obzvláště věcem nějaký zvláštní význam, nebo dokonce sílu a možnost něco ovlivňovat je nesmysl. Proto například i historické císařské pečete, které měl tu čest sám osobně prohlížet, byly pro něj jen třemi navzájem propojenými kusy šutru, pravda, jen umně zpracovanými. Nechápal údivné pohledy historiků, kterým div nevypadly oči z důlků. Každého, kdo ho poznal víc, zarazila jeho rozpolcenost, křičící do nebe – na jednu stranu se Li šťoural v historických mate-riálech a musel mít i nějaký přehled a zájem o historii, na straně druhé opačná tvář – přízemní barbarství, chlad a naprostá lhostejnost k odkazu svých předků.

Stalo se to jen náhodou, když zjišťoval minulost jedné z větví svého rodu. Velká část dokumentů byla rozkradena, zničena, ke značným škodám došlo i v dobách převratných změn – od nestálých časů republiky, okupace Japonskem, Sovětským svazem až po uchopení moci komunistickou stranou a Mao Ce-tungem. A samozřejmě největší škody utrpěly archívy v době kulturní revoluce. Pro zahraniční vědce bylo vydáno embargo – to kdyby se v dávno zapomenutých torzech objevily nějaké kompromitující materiály na představitele lidu, případně by odhalovaly některé významné události ve špatném světle. Bylo nutné, aby nová lidová společnost rozhodovala o tom, jaká vlastně byla historie – co v ní bylo dobré a co špatné. Spousta zapečetěných krabic stále čeká na své objevitele. Li si velice složitě vyžádal zvláštní souhlas vojenské komise k libovolnému studiu deponovaných historických materiálů. A tak se dobral i k tajnému ediktu císaře Kuang-süa, o kterém do té chvíle nikdo neměl sebemenší tušení.

Edikt, kterým se stanovuje nový řád a nové normy pro nebe a zemi, je datován ke dni 19. září 1898. Tedy k předposlednímu dni takzvaných sto dní reform, během nichž mladý císař Kuang-sü učinil jeden z posledních zoufalých pokusů o změny v zatuchlém, ve slepé uličce se potácejícím císařství.

Existuje samozřejmě řada teorií, výkladů a názorů, které zdůvodňují absenci jakési motivace, motoru, který by hnal čínská císařství dál a výš, podobně jako tomu bylo v evropské a americké kultuře. Kromě snadno se nabízejících důvodů jako zkostnatění, zahleděnost do sebe sama a omezenost císařského dvora, jeho zaslepenost a snaha neměnit status quo to jsou samozřejmě i možné důvody filozofické, pacifistické, mírotvorné. Související například s buddhistickou ne-snahou o kariéru, prestiž, hegemonii – neboť vše je marnost a vše je pomíjivé. Rovněž se musel do tohoto chápání promítnout i neměnný konfuciánský řád se svými přesně stanovenými etickými a mravními pravidly vztahů a poslušnosti, která nedovolí zpěčovat se vyšší autoritě. Nebudeme hledat klíč k pochopení všech těchto vazeb, které jsou předmětem bádání řady vědců. Skutečností však je, že nejtragičtější vývoj Číny v závěru jejího císařství ovlivnila především činnost, nebo lépe nečinnost císařovny Cch'-si, která vládla od roku 1861 až do své smrti roku 1908. A to – jak už bylo čínskou tradicí v případě žen, které nemohly přímo řídit zemi – formou regentství. Sama vybrala císařského nástupce, kterého pak měla v hrsti, případně ho na trůně zastupovala pro jeho nezletilost jako regentka.

Nejinak tomu bylo i u císaře Kuang-süa, který rovněž vládl jen nominálně, ale prozíravě pochopil, kam se Čína ubírá, a rozhodl se – snad i díky svému mladickému idealismu – vše změnit. Žil spolu se svými reformátory v období oněch sta dní reform roku 1898 v neuvěřitelné hektičnosti, spěchu, ovšem i nadšení a ve víře v krásnou budoucnost Číny. Mladická císařská hlava byla v zajetí nekončící euforie myšlenek, nápadů, tužeb. Pro zklidnění svých horečných stavů navštěvoval v těchto dnech více než kdy jindy věštce. A tak se dostal k zásadnímu proroctví, které mělo či má změnit chod čínských dějin. Co

přesně mág císaři řekl, nikdo nedosvědčí, protože všichni si to vzali do hrobu a žádný doklad z těchto seancí pochopitelně nezůstal dochován. Vše tak zůstane na bázi dohadů.

Podstatný je ale edikt, který císař Kuang-sü vydal bezesporu z popudu těchto věštek, o kterém se vůbec nic neví a jehož platnost císařovna Cch'-si neměla možnost zrušit. Císař ho vydal v posledních reformních dnech, než regentka buřiče rozprášila a do země zašlapala všechny nové ideje.

A právě listinu zvanou Edikt ke vzniku nové dynastie Čínské říše objevil v 90. letech 20. století v ukrytých a nikdy neotevřených archívech major Li C'-čcheng. Je pravda, že obsah onoho dokumentu byl tak zvláštní, budil smích, úžas i naprosté nepochopení, že nebyť formálních znaků – podpisu císaře a samozřejmě trojice císařských pečeti –, každý by pochyboval buď o pravosti tohoto dokumentu, či o střízlivém rozumu syna Nebes. Na tomto nažloutlém, důstojně vyhlížejícím srolovaném dokumentu je poměrně dlouhý text psaný rumělkovou tuší, jehož úvod tvoří především popis konstelace hvězd i jejich očekávaný pohyb. Císař – evidentně silně ovlivněný svým astrologem–věštcem–alchymistou, tedy jasnovidným mágem – v jinotajích naznačuje stav Číny v nadcházejícím století. Tímto ediktem nařizuje následné přijetí nové dynastie. Různými symbolickými narážkami a obraznými výrazy naznačuje, že následující půlstoletí proběhne ve znamení krve, chaosu, přerodů a zoufalého hledání. To vše se pak zvrhne v rudé temno, které bude – doslovně řečeno – „... svazovat Říši středu a strhávat ji do hlubšího a hlubšího duchovního pekla“.

A teď přichází ta nejzáhadnější část ediktu: „... a až vůkol – kam dohlédneš, tam uvidíš jen marasmus, potkávat budeš jen duševní kostlivce, a dokonce z okolního světa plného pozlátka s trouchnivějícím obsahem budou se slétávat jen černí havrani a supi, až Země přestane mít důvod dál se točit a bude už zbytečné zvyšovat čísla letopočtu, v tu dobu – v roce Hada – zrodí Nebesa sen. Bude to dcera Nebes. Tímto ediktem nařizuje současný syn Nebes – svrchovaný císař Číny – Říše středu, aby ji celá říše, jakož i okolní bezvýznamný svět přijaly jako představitelku nové císařské dynastie – SEN. Ta jako jediná přinese duchovní obrodu – vyhubí havrany, očistí číše od lidských skvrn, rozesměje zvony, rozezvučí dizi,³ nasadí lidem hlavu na krk a zvedne jim víčka.

Veškeré edikty a veškerá nařízení, jakož i všechna následnictví mandátu syna Nebes po dnešním datu jsou jen větrem nad pouští – až se přežene, nezbude po něm ani stopy. A co není, nikdy nebylo, dokud nepřijde SEN, který duny vrátí do správných tvarů a spraví vše, co již nejsoucí ostrý vítr dříve napáchal...“

Výklad tohoto proroctví může být natolik různý, že si ho nikdo z hrstky lidí, kteří si tento edikt měli možnost přečíst či o něm vůbec věděli, nedokázal přesně vyložit. Rovněž si nikdo z nejvyšších představitelů Ústřední vojenské komise netroufl tento dokument zveřejnit. Naopak – ti, kdo znali obsah a vůbec věděli o existenci ediktu, se domluvili, že se pod trestem smrti nebude jeho obsah šířit. Proto o něm na dlouhou dobu vědělo jen pět prominentních osob.

Ale co s obsahem? Pět Nejvyšších – tedy lidí, kteří vědí o existenci a obsahu ediktu včetně majora Li C'-čchenga – se dohodlo, že z tohoto ediktu nevyplývá pro Čínskou lidovou republiku žádná hrozba. Dokonce ani po případném zveřejnění by nemělo vzniknout pro dávno ustálené pokrokové zřízení v moci lidu a v čele s lidovými představiteli žádné nebezpečí. Přestože nikdo ze zúčastněných se vůbec nechtěl bavit o významu slov proroctví, každý v temném koutku své duše trnul. Slovo „sen“ nemusí znamenat nic, stejně jako vše. Literární výmysl císaře, anebo božské vnuknutí? Císař nemohl mít ani potuchy o mottu vzniklém v současnosti, které má být motorem budoucnosti Číny. „Sen o velkolepém znovuzrození Číny.“ To je motto, které je vtlučeno do hlavy každého Číňana, ale co tedy znamená slovo „sen“ v pojetí císaře Kuang-süa? Je to totéž? Není to totéž?

Čeho se obávalo pět Nejvyšších, byl případný morální dopad na vývoj Číny. Politbyro už tak muselo zaujmout řadu opatření kvůli navrácení Hongkongu do rukou impéria, což znamenalo spoustu práce s elementy, které si „čichly“ k americkému a evropskému volnomyšlenkářství. Nejvyšší se shodli na tom, že si nikdo nedokáže představit, jakým obludným symbolem a nástrojem protilidového odboje by takovéto morální kopí mohlo být. Neradno pohrávat si s rizikem nostalgické touhy po krásné, vybájené minulosti s přitažlivými rituály. Navíc by mohl někdo ještě spekulovat s jen nahodile přesnými věštbami o 20. století a vykonstruovat z nich praštěná spojení a souvislosti mezi rudým temnem a vládou lidu pod

³ Dizi – tradiční čínská bambusová flétna

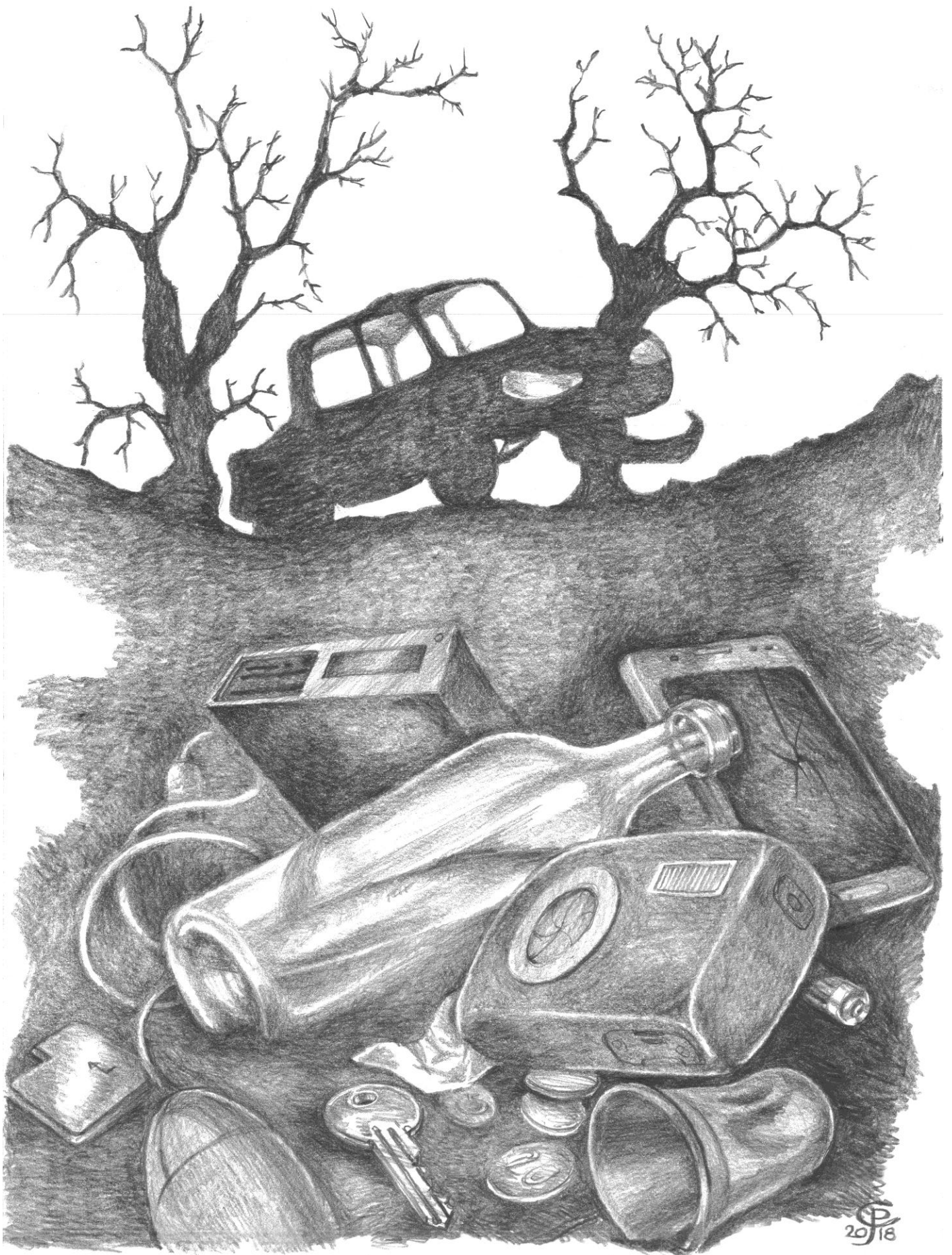
symbolem rudé vlajky, motivem snu a podobně. Po dlouhé poradě, zda edikt přímo spálit, či uschovat, se Nejvyšší dohodli, že jeden z členů Ústřední vojenské komise uschová edikt ve svém pracovním trezoru. Nebude existovat žádná další kopie a všichni na celou věc zapomenou.

Jenomže při svých odhadech různých významů slov a výrazů v ediktu si Nejvyšší neuvědomili jednu zásadní věc. Respektive jí nepřikládali žádný větší význam. V části ediktu, kde se popisuje zbytečnost zvyšování čísel letopočtu, je jen lehce a velice nenápadně uvedený jako zlom onoho zvyšování letopočtu rok Hada. Li C'-čcheng objevil edikt roku 1986 a dle čínského letopočtu rok Hada znamenal rok 1989, dále pak 2001 – vždy ve dvanáctiletých intervalech. Při troše fantazie by výraz o zbytečnosti zvyšování čísel letopočtu mohl znamenat přechod do nového tisíciletí, kdy prvním rokem Hada je rok 2001. A když císař psal o době marasmu a nihilismu, tak podíváme-li se okolo s nadhledem, je třeba si přiznat, že nikdy svět a obzvláště západní civilizace neprocházely takovou bezvýchodností – jak se podmiňuje v ediktu – jako dnes. V době, u které se dá pochybovat, zda rozvoj schopností, síly a moci člověka je úměrný jeho morálnímu růstu.

Ale všechny tyto dohady napadly čtyři Nejvyšší pozdě – až ve chvíli, kdy pátý Nejvyšší, držitel předmětného ediktu, byl nalezen právě v roce Hada – roku 2001 – mrtev ve své uzamčené koupelně. Po otevření jeho trezoru oficiálně nemohlo nic chybět, protože nikdo kromě pěti Nejvyšších o existenci tajného ediktu císaře Kuang-süa neměl ponětí.

Co teď? Stále nebyl důvod zvonit na poplach – nebo naopak – byl daleko větší důvod uchovat vše v ještě větší tajnosti. A tak výsledkem tajného jednání bylo zvláštní pověření majora Li C'-čchenga: vypátrat a zničit edikt, dále pak zlikvidovat jakoukoliv osobu, která přišla s tímto dokumentem do styku. K dispozici měl mít major Li cokoliv, co potřeboval. Jediným, komu se měl zpovídat, byl člen Ústřední vojenské komise, jeden ze čtyř (pozůstalých) Nejvyšších, později navýšených ještě o jednu osobu – předsedu Ústřední vojenské komise a budoucího prezidenta Si Ťin-pchinga. To bylo ale až roku 2012, v září, v době Si Ťin-pchingova záhadného krátkodobého zmizení, které se stalo příčinou řady spekulací světových médií.

Od záhadného úmrtí uplynulo pět let. Major Li C'-čcheng sedí v předklonu ve své místnosti a přeříkává si slovo od slova text ediktu – tak jak obsah vykonstruoval z paměti. Je rok 2006, tedy už pět let se Někdo – On, nebo nejspíš Ona – může jako potenciální hrozba veškerého Řádu volně pohybovat po světě. A on – major Li C'-čcheng, objevitel onoho ediktu – neví nic víc, než co věděl před pěti lety, po pověření tajnými úkoly členy Ústřední vojenské komise. Musí se něco stát, už musí konečně dojít k nějakému posunu. Li musí být nesmírně vnímavý, citlivý, aby nepřehlédl žádný náznak, který by ho mohl navést na stopu tohoto případu. Čeho se ale chytit? Vztekle se podívá na monitor, který vytrvale ukazuje aktuální zprávy, a klikne na odkaz zpravodajského serveru Sing Tao. Znechuceně přelétává stránky, až skončí u inzerce. A tam to spatřil. Klesla mu brada. Konečně stopa!

2018

KNIHA I.

1. Pryč z Evropy

Vitas sedí útrpně na židli v malé zakouřené kanceláři české veřejnoprávní televize a už dobrou hodinu (nebo mu to tak spíš jen připadá) poslouchá sprchu intelektuálních výrazů, kritických připomínek a pejorativních označení svého filmového dokumentu. Prostředí jako maličký kurník. Dokonce i nepříjemně blikající neonové světlo zcela zbytečně vzhledem k oslnivě prosluněnému dni umocňuje tragický pocit opeřence čekajícího ve dvanáctipatrové fabrice na ortel, po němž bude plně automatizovanými přístroji pověšen na hák.

Sedí na bidélku a dívá se seshora na celou situaci kamerou – má ji za sebou, nad svou hlavou. Pomalu a plynule zoomuje přes stůl se změní popsaných papírů až na detail Elziny hlavy, která při svém dramaturgickém výronu neuvěřitelně prská a prská. Mladický, úzký obličej s krátce zastříženými vlasy spolu s rozmáchlými gesty se štěkajícími náramky, hraně ledabylým oblečením a hlavně suverénním vyjadřováním ji v očích Vitase zařadily do kategorie protřelých lidí. Totálúspěšných, cenami ověčených umělců, kterým stále svítí zelená v očekávání dobře nalajnované, skvělé kariéry.

Od dětství měl Vitas podivnou schopnost, nebo spíš hru, anebo ještě lépe – úchylku. Už jako malý kluk, když šel okolo nějakých lidí, udělal si okem jejich fotografii, momentku. Jako kdyby ve filmu zmrtnil jedno okno, zapsal si do paměti všechny detaily své oběti a pak si s ní hrál. Přiblížil si její tvář, jako by byla vyfocena ve velkém rozlišení, zvětšil si ji a rozebíral detaily – řasy, panenku, zuby... Mnohdy to byla jen fantazie, která ho vedla k zaznamenání kapek potu, vrásek... Samozřejmě to mělo většinou souvislost s jeho vztahem k dané osobě, proto také měla Elza v této chvíli hlavu obsypanou bradavicemi, mezi nimiž prorážely odpudivé chlupy a zprostředka tohoto útvaru v nepravidelných intervalech vylétávaly plivance jako láva vyvěrající z kráteru činné sopky.

Co ale dělal s modely vytvořenými ve své hlavě? Přisoudil jim zpravidla jejich původní charakter, ovšem v daleko koncentrovanější, zbytnělejší formě, a to včetně fyzických dispozic – pozitivních i negativních. Detaily reálného snímku osoby, kterou měl rád (což se často měnilo ze dne na den), se tvarovaly do příjemnějších, až pohádkových, vysněných tvarů. Zapořil postavy do nejrůznějších situací a vytvářel s nimi ty nejabsurdnější příběhy. Zaznamenal je v nějaké momentce – údivu, pocitu zoufalství, naštvaní, stejně jako radosti, falešného úsměvu dospěláka. Hrál si s nimi jako s loutkou – ze smutné si udělal veselou, vytvářel scénáře... Šel tak po chodníku a... cvak, cvak... Byl schopen za hodinu nacvakat až dvacet fotek kolemjdoucích, kteří netušili, jakou hračkou se za chvíli stanou a čím vším budou muset projít. Pravda, jednou se mu to vymstilo. Když ještě jako osmiletý kluk procházel ulicí po povinné návštěvě u tetičky, která ho obdařila strašně falešným, kyselým úsměvem a třemi pusami, které působily jako plivance kyseliny sírové. Cestou pryč doutnal. Pára z jeho rozežiraného obličej se syčením stoupala rychle vzhůru. Ponořil se do mstivé scény s odpudivou tetou – krájení cibule, při kterém jí vystříkla do oka velká kapka cibulového extraktu, takže se celá tvář scukla do mrňavé, vráscité grimasy. Začaly se odlupovat vrstvy okrové tělky a sytá červeň zúžených krabatých rtů skoro zčernala. Byl tak ponořen do té metamorfózy, že si nevyšiml poštovní schránky u domu, kterou na just pořád museli všichni zrovna ve výšce jeho hlavy. Když ho v nemocnici probrali z bezvědomí po diagnóze lehkého otřesu mozku, pořád se ptali, jestli se rval s nějakým kamarádem nebo kdo že ho to přepadl. Nevěřili mu, že jen tak šel po rovině za slunečného dne a nechal se inzultovat poštovní schránkou jen proto, že ho jeho pokrytecká tetka ocucávala s odpudivou rtěnkou na rtech.

„... ta expozice je tak retardující, že už vlastně nemáš dál na čem stavět a jako záchranu pak dáváš hned na začátek to, co by mělo být až v závěru celého dokumentu – toho skvělého studenta, co říká, že

má radost ne ani tak z cíle každého výzkumu nebo toho, co kdy za to dostal, ale z té cesty, kterou musel projít k onomu cíli... Prostě bláto, bláto, bláto...“ rozhazuje Elza rukama a mne si prsty o sebe, jako by měla mezi nimi odporný sliz. Slova vykřikuje bezděčně do rytmu úderů pocházejících z vedlejší kanceláře. V ní má šéfredaktor publicistiky mapu světa a skupina reportérů vrhá se zavázanýma očima šipky a trefuje se – kamkoliv do matičky Země. Vítězná lokalita s největším počtem vpichů se pak stane předmětem reportáže, kam vyjede pár prominentních reportérů. Nevadí, že neznají jazyk ani že nevědí, o čem točit. Určitě se tam najdou nějaké urvané ručičky dítěte z válkou zmítané země... Vědí, jak chytit diváka za srdce a vymačkat z něj uznání. Tedy dokonalé „hálpéčko“. Vitas si už ani nevzpomíná, kdo z jeho blízkého okruhu vymyslel ten geniální výraz HLP – hluboce lidský příběh. V tom naprosto slušném, stejně jako zcela pejorativním významu. Jde jen o počet litrů slz, které se vymáčkou z očí diváků.

Tupé údery šipek do sádrokartonu komicky zesměšňují Elzin zápal. „O co se to tu snažíme,“ pomyslí si Vitas. Elza – ač si byla dobře vědoma významu úderů – jako by nic neslyšela. V dravém zápalu stále máchala rukama a prskance lítaly po místnosti. Cvak! Vitas si uložil do paměti její momentku, zhluboka se nadechl, vydechl a velice pomalu, ale o to důrazněji artikuloval: „... a ty jdi taky do prdele!“

S klidem, pomalu, jako by měl tento výrok dávno promyšlený i se všemi alternativami možných důsledků, vstal a odkráčel z místnosti, kde zanechal užaslou Elzu s otevřenými ústy. Bylo mu jedno, že dramaturgyně může mít přinejmenším zčásti trochu pravdy. Bylo mu jedno, že si tímto postojem uzavře cestu k práci. Bylo mu to jedno. Dokonce z toho měl až radost. Něco z něj spadlo a cítil se daleko svobodněji.

V bludišti televizních chodeb kráčel tak zamyšleně, až málem spadl do velkého kýble s maltou. Zedník zazdíval prostor bývalých dveří jedné z řady kanceláří. Zálibně, s vyplazeným jazykem, jako sochař ponořený do svého rodícího se díla mazal na cihly šedou matlaninu jako med na chleba. Snad chtěl i olíznout překypující růžky, po kterých skapávalo v mohutných slzách neposlušné pojivo. Zedník si Vitase všiml, až když ho pohladil svým stínem. Za standardní situace by s ním Vitas prohodil nějaké to vtípné slovíčko. Zedník měl totiž zajímavou profesi – staral se o několik kanceláří VIP – šéfa zpravodajství, publicistiky, výroby a dalších televizních pohlavárů. Fluktuace osob v těchto privilegovaných pozicích byla tak hojná, že tento zedník neměl už po léta na práci nic jiného než neustále zazdívat mnohokrát zazděné a bourat mnohokrát vybourané zdivo či dveře podle chuti a potřeb mediálních mocipánů. Všichni byli tak přesvědčeni o věčnosti a neochvějnosti své funkce naplňované jen a pouze jejich osobou, že požadovali rovněž stejně věčné úpravy. Po letech své činnosti si všichni na zedníka zvykli – tak jako jsou součástí chodby zdi, dveře, okna a chcíplá kytka na parapetu, tak tu je i nesmrtelný zedník se svou nesmrtelnou prací.

Při houpání u tyče v metru a bezduchém koukání z černého okna, za nímž lítalo rozmazané „něco“, co se tu a tam blížilo jeho podobě a střídalo se to s nějakými rychle se měnícími expresními pruhy, si uvědomoval, že chudák Elza za to vlastně ani nemůže. To on sám se dostal na životní rozcestí, završil své průšvihy a teď musí přemýšlet, co vlastně dál. Elza je jen poslední kapkou v jeho životě, který došel do stadia, kdy nemohl reagovat jinak. Ta kapka se stala leptající kyselinou, jejíž stopy už nikdy nijak nezaretušujete – zůstane po ní díra v látce, díra v misce... díra. A pohár přetéká a přetéká, kyselina je k nezastavení.

Téměř na každé zastávce, když naskočil signál operátora, zahučel mobil zprávou SMS nebo voláním. Zaznamenal, jak se Elza rozčiluje a varuje ho před nevratnými životními kroky. Pronásledovala ho torza textů: „... jako publicista jsi býval skvělý, o to horší seš dokumentarista... Chápeš vůbec rozdíl mezi publicistikou a dokumentem...?“

Doma po příchodu hodiny provrtával očima stěnu svého domu. Dvoupatrové stavení na kraji Prahy. Polosamota. Ticho, které dříve miloval, ho teď ubíjelo. Oči se mu zaostřily na povrch stěny. Cívil na obraz Tomáše G. Masaryka. Černá, velice tmavá kresba, která Vitase nutí prodírat se přes temné útesy těžce identifikovatelných čar až do hlubin očí, které pozorovatele svou přísností zase prudce odpinknou zpět nahoru na celek obrazu jako balón napuštěný he-liem. A vzápětí musí následovat nový nájezd, stále dokola, jako myš stále utíkající v otáčejícím se kole, stále dokola jako zdrogovaná. Z obrazu čpí nostalgie, která jen umocňuje pochmurnou Vitasovu náladu. Hlavou mu jako ve zrychleném filmu probíhá jeho život. Ve stejném tempu jako nájezdy do Masarykových očí... Vitas si uvědomuje, že takhle

to dál nejde. Rozteče se ve zběsilých bolestínských emocích. Cítí, že musí za každou cenu tuto sebemrškačskou náladu překonat. Jakýmkoliv způsobem.

Vstal. Během půl hodiny měl sbaleno – věděl, že víc nepotřebuje, jen několik kusů náhradního prádla, veškerou hotovost. Před svým domem stál nad kanálem a vědom si této symbolické chvíle, která silně hraničila s kýčovitou teatralností, pomalými pohyby rozložil svůj mobilní telefon s řadou nepřijatých hovorů a nepřečtených vzkazů, zručným pohybem vytáhl SIM kartu a chvíli ji držel ve dvou prstech. Simka pro něj pocitově znamenala občanský průkaz, žijící identitu, konkrétního člověka s celou jeho minulostí – vše i s tepajícím srdcem je zaznamenáno na tomto mrňavém kousíčku umělé hmoty. Pomalu prsty rozevřel, průlet maličkého plastu otvorem kanálu někam do černoty pro něj znamenal totéž co ostrý smrtící řez hrdlem bez jediné kapky krve.

Zbytek přístroje hodil do popelnice, vzápětí ho ale vytáhl zpátky – došlo mu, že by si takový nález mohl někdo správně vyložit, až ho budou hledat. Tedy – příznějme si, pokud ho vůbec budou hledat.

Ještě jednou se podíval na svůj dům schovaný pod mohutnou lípou. Pamatoval si ji ještě jako malou neduživou tyč, která se na zdejší skalnatém podloží těžce rvala o svůj život a byla svědkem jeho života a života jeho Evy po dlouhá léta. Cítil lehký třas po celém těle, ale rty měl zarputile sevřené. Už udělal nárok pryč, už se otáčel, domníváje se, že je to poslední pohled, poslední cvaknutí jeho virtuálního aparátu, když si všiml prosvítající barvy v poštovní schránce. Neměl ve zvyku ji ani otvírat. Kdysi to dělala jeho Eva, sám v době mailů nebyl schopen pomalu ani poslat dopis. S nedůvěrou a dost nerad otevřel schránku, protože mu to trochu bouralo sentimentální teatralnost situace. Jako kdyby najednou vykukla nad plotem brunátná, rozčilená hlava režiséra, který výkřikem „STOP!“ přeruší napínavý, leč zkažený filmový výstup. „Vylezl mrak, zkazilo nám to scénu. Hned až zaleze, začneme znovu!“ A všude ze všech děr vylezli neviditelní členové štábu, všichni se začali bavit a ze všech spadlo napětí, jako když vojákovi dáte z pozoru pohov.

Nechápavě zíral na obálku bez odesílatele, zato s absurdní směsicí indických a čínských známek. Přes veškerou nechut' setrvávat tu o jakoukoliv minutu navíc roztrhl obálku – rukou psaný dopis už neviděl dlouho. Skočil hned na podpis – Kromen.

Zhluboka se nadechl – Kromen byl pro něj symbolem gangstera, vraha, současně ale i šlechtice, který se proslavil obzvláště v devadesátých letech Klondiku v Čechách jako jeden z největších mafiánů. Sám měl ale k němu velmi ambivalentní vztah – obdivoval ho i opovrhoval jím současně – oba se navzájem proslavili, jeden pro druhého znamenali výrazný životní posun a určitý druh symbiózy. Podobný krokodýlovi, který si s otevřenou tlamou nechává od ptáků vyklovávat zbytky žrádla ze zubů.

Drahý pane redaktore,

doufám, že Vám tak ještě mohu říkat, i když jím už dávno nejste. Pro mě zůstáváte stále tím šťouravým paparazzim jako dřív. Prosím, neberte to ve zlém, moc dobře víte, jak to myslím.

Přejdu k věci. Sám jste asi musel zaznamenat, že tento dopis přichází z orientálních míst. Nedivte se ani skrumáži známek – to abych měl jistotu, že vůbec dojde, protože jsem nevěděl, jakými poštovními místy bude procházet.

Nuže, asi není samo sebou, že Vám posílám dopis. Dostal jsem se do nesmírně zajímavé životní situace, o které se v této chvíli ale nemohu příliš rozepisovat. Jenom doufám, že když ode mě slyšíte – čtete – tato slova, věříte mi, že je myslím vážně. Nikdy jsem nemluvil do větru. Tato situace je velice významná – pro mě osobně a možná i pro celé lidstvo. Předem se omlouvám – nechci být velkohubý a působit příliš namyšleným dojmem. Rád bych však, abyste se o tom přesvědčil sám. Chci Vás pozvat do míst, kde momentálně přebývám. Je to Tibet, poblíž hranic s Indií. Jediné, co Vám mohu prozradit, je to, že důvod mého pozvání souvisí s Vaší vlastní minulostí i přítomností – tedy alespoň doufám, že jste mi nelhal, když jste tvrdil, že jste křesťan... Víc bych nechtěl upřesňovat z mnoha důvodů. Nemám nejmenší zájem, aby se hned zítra cokoliv z tohoto dopisu ocitlo v médiích. Víím, že k nim stále máte blízko. Pro nás by to ale znamenalo naprostý konec vzájemných vztahů. Alespoň doufám, že všechny naše kontroverze jsou už zapomenuty nebo promlčeny. Stejně si myslím, že nám dvěma je souzeno sdílet spolu osud. V dobrém i zlém. A věřte, že v tomto případě opravdu nejde o nic zlého.

O tom, že se jedná o nesmírně důležitou a delikátní věc, nepochybuje – dokazuje to snad i skutečnost, že máte zaplacenou a na Vaše jméno zablokovanou letenku z ruzyňského letiště v Praze. Poletíte přes Frankfurt, Dillí až na letiště Jolly Grant, kde na Vás budou čekat lidé, kteří Vás dostanou sem.

Promiňte ten tón, ale opravdu si v této chvíli nemůžeme dovolit jakékoliv pochybnosti, zbytečnou polemiku, ba ani zdržování. Můžete to brát tak (protože v této chvíli ničemu nerozumíte), že máte přinejmenším zaplacenou cestu do míst, o kterých se Vám dříve jen zdálo.

Více tedy osobně.

S upřímným pozdravem a přáním šťastné cesty

Váš Kromen

2. Pryč z Ameriky

Aviel měl ruce položené na klávesnici a usilovně hleděl na monitor, jako by se v něm odehrávalo nějaké životní drama. Prsty se mu chvěly a byly rozprostřeny na klávesách přesně jako podle příručky „Všemi deseti rychle a snadno“. Jemně je v nepravidelném rytmu promáčkávaly, ale nikdy nedomáčkly, jen kmitaly jako chaoticky blikající žárovky. Coby zkušený ajťák renomované banky byl samozřejmě dostatečně myšlenkově přizpůsobený tomu, aby mohl vidět drama v počítačovém jazyce Java, jehož písmeny a znaky měl posetý monitor. Písmena se mu ale spojovala do úplně jiných myšlenkových závěrů. Jako v nějaké šifrovací scéně filmového thrilleru se mu nesmyslné hieroglyfy Javy kombinovaly do různých útvarů a vytvářely slovní kombinace většinou pejorativního charakteru. Viděl svou ženu s jejími jednoduchými ulízanými blondatými vlasy, s dokonalou maskou, jako by neměla žádné chyby. To, co dříve viděl jako přednost, se mu dnes otočilo ve fádni univerzálně, bez ducha a bez zajímavosti. Co by dnes dal za to, kdyby měla nějakou vadu, která by ji zlidštila. Cítil vedle ní po létech jen velké plytké prázdno, které se rozprostíralo jak mlha. V její přítomnosti nepocíťoval nic a neviděl než tu mléčnou, vlezlou, studenou nudu. A uvnitř v něm bublala zloba, zášť, otrávenost jednoduchým životem. Jediným tématem ke komunikaci byly peníze. Kulaté, papírové... hmota. Už mu nestačil ani svět skřítků pobíhajících po vyleptaných měděných dálnicích mezi tranzistory a odpory; útěků do Central Parku už také zanechal. Stále lidi, lidi; on potřeboval utíkat lesní pěšinkou dál a dál až do úplného padnutí...

To byla ale jen malá část problémů. Vzal si ji přes odpor celé své rodiny. Byla totiž nevěřící. Jednou si ho rabín povolal do synagogy a dlouze s ním promlouval o vydědění. Marně rabimu vysvětloval, že stále je pro něj Pán světa Pánem světa i jeho života. Stejně mu nikdo neuvěřil, všichni ho hodili přes palubu, protože se dopustil nejsmrtečnějšího hříchu. On si ale nemohl pomoci. I reformovaní mu připadali málo reformovaní, anebo vlastně ne – možná je to v něm. Co to je? Druhá míza? Jestli třetí nebo pátá – to je všechno jedno. Cítil neusazenost, rozpolcenost, hnus z vlastního bytí. Možná to okolo je vše v pořádku a nejtěžší vina a hřích spočívají skutečně na něm samotném... „Uáááá, Pane, kde a jak najdu pramen svého života...?“

A dnes ho stále ze všech stran probodávaly pohledy s nápisy „prohnilý gój, prohnilý gój“ a on se v nich škvařil a zmenšoval, navenek hraje, že se nic neděje. Dělo se. Dávno přestal nosit jarmuku, o pejzech ani nemluvě. Nechápal, kde nechal tehdy před dvaceti lety rozum, když si ji nabrkl. Dnes chodil znechuceně do práce, domů, na párty, pokud ho vůbec někde chtěli, protože se stal vyhlášeným morousem, který zkazí každou zábavu. S jeho přítomností všichni cítí ve šlehačce svého poháru pepř.

Z nečitelné spleti písmen odklikl Aviel celé okno s programem pryč a vletěl do vyhledávače na síť. Hned se ale opět „kousl“, oči se rozostřily a myšlenky letěly někam daleko. Kde jen to slyšel? Kdo mu to říkal? Prý pokud se muž a žena rozejdou, nikdy to není jen vinou toho jednoho. Podílí se na tom oba stejnou měrou. A tak pln rozháranosti a nevyrovnanosti, s gradujícím pocitem vykořeněnosti poslouchá už měsíce – snad roky – neustálé útoky okolí, které mnohdy ani útoky být nemusí. Ale on je tak vnímá a to je rozhodující.

Až teď si uvědomil, že se značně dlouho nevěnuje práci. Ale ta ho už přece roky neuspokojuje. Ne že by ho nebavila, ale po mnoha letech práce ve virtuálním světě pochopil, že neustálý pokrok a posun v technologii bude záhy nahrazen novým posunem. To, k čemu pracně dospěl, nebo co dokonce sám vymyslel, bylo vzápětí překonáno něčím dalším a teď se mu to zdálo jako nekonečná sisyfovská práce, která mu už nic nemůže přinést. Zbytečnost. Marnost.

Na stole měl bordel vlastní drtivě většině ajťáků. Povalovala se mu zde torza hardwaru jako grafické karty, kousky zelených, sklolaminátových plošných spojů... Vzhledem k tomu, že šéfoval oddělení IT,

nechával mu ředitel určitou volnost a nepořádek na jeho stole kvitoval spíš s humorným údivem jako rozmar bohémských ajťáckých pošahanců. Co bylo horší – jeho psychické stavy se už odrážely i v pracovních výsledcích a okolí to bedlivě sledovalo a hodnotilo. Nejednalo se zdaleka o tu nejvýznamnější banku v New Yorku, ale každý člověk je sledován – přinejmenším možnými konkurenty – v každé pozici. Je úplně jedno, kde a na jakém postu pracuješ. Stále jsi na očích, stále kritizován a stále čeká na tvou židli dvacet dalších. A jestli si myslíš, že když klesneš o stupeň, nebo dokonce o dva a budeš to pak mít jednodušší, tak jsi na šeredném omylu. I kdybys klesl až na totální dno mezi houmlesáky, tak se budeš rvát i o tu lavičku v parku, stejně jako se v této chvíli musíš rvát o svůj dnešní post vrchního ajťáka. Jo, takhle to slyšel a takhle to je a tato slova se mu vryla do paměti jako slova vyrytá do náhrobku.

Pohled mu klesl z monitoru dolů na stůl mezi papíry, posypané miniaturními šroubky z počítačové skříně, a zaznamenal, že tam je něco, co tam běžně nepatří. Byl to dopis s exotickými známkami. Ani nechápal, kdy mu ho tam sekretářka mohla dát. Jak dlouho tam může ležet? Roztrhl obálku – s údivem čte podpis – Kromen. On si troufá mu ještě psát? Znechuceně zmuchlá dopis i s nějakou přílohou, nějakými prospekty, a vše hodí do koše, aniž by to četl. Písmenka Javy se mu už ale nespojují v nic. Mlhavě přelétají beze smyslu před očima. Vybavuje se mu období před... nu, asi dvěma roky, kdy se seznámil s tím divokým podnikatelem z bývalé komunistické Evropy. Tajuplný Kromen tu byl vytížen záhadným problémem. Jako pošuk pořád něco tvrdil v jinotajích o nějakém pokladu zakopaném kdesi na jih od Prahy. Asi nic moc, když po něm chtěl, aby spáchal grandiózní podvod v bance. Je ale pravda, že to byl skvělý nápad. Přímo geniální svou jednoduchostí. Stačilo pár kvalitních ajťáckých zákroků – což byla samozřejmě jeho parketa – a bylo to. I ten sebelepší bezchybný podvod má však své „ale“... a Aviel není zvědavý na žádné „ale“. Proto se nerozešli zrovna v dobrém.

Rychle – snad jen z pocitu, aby si něco později nevyčítal – vytáhne zmuchlaný dopis z koše a čte:

Vážený Avieli,

doufám, že se Vám už daří líp oproti poslednímu setkání a že se mě už tolik nebojíte... – HA – berte to prosím jako nejsporný fakt. Nechci Vás uvést do pocitu trapnosti ani Vás naštvat. Naopak jsem Vám chtěl naprosto nezištně nabídnout něco, na co byste mohl vzpomínat až do smrti jako na neuvěřitelné životní poznání, které Vás nejen o nic neochudí, ale díky čemu naopak můžete nesmírně zbohatnout. Jistou souvislost to má s věcmi, o kterých jsme se ústně bavili – o jistých vykopávkách v jednom městečku nedaleko Prahy.

Bohužel se tu nemohu příliš o ničem rozšiřovat. V příloze máte letenku. Prosím, neváhejte a v určený čas leťte přesně tam, kam podle itineráře na letence máte letět. Jedná se o nesmírně delikátní věc. O bližších detailech Vás však nemohu v této chvíli informovat. V případě, že nepoletíte, může dojít k významné tragédii, o níž se rovněž nemohu více rozepisovat. Zapřísahám Vás – jménem sv. Mojžíše (říkal jste mi přece, že jste žid) –, abyste letěl přesně podle pokynů.

Víc tedy – doufám – osobně.

S pozdravem Kromen

3. Cesta na střechu světa

Vitas a Aviel. Mají před sebou zhruba dvě stě kilometrů autem z Jolly Grant Airport. Seznámili se až v taxíku, který byl dopředu domluvený. Vše, jak Kromen slíbil.

„Víte, kam jedeme a co se tam bude dít?“ nevydrží už po několika minutách jízdy Aviel.

Vitas mluví ne příliš dobrou angličtinou. Slovní zásobu má slušnou, ale téměř nulová praxe způsobuje častou bezradnost. Na danou otázku však odpovědět stejně neumí, a tak jen neurčitě máchne rukou směrem dopředu a bezmocně pokrčí rameny.

Oba zmlkli dřív, než začali mluvit. Jsou ponořeni do svých myšlenek a oba ve věku, kdy už si nepotřebují hrát na zábavné společníky. Jeden jako druhý překročili pět křížků a Vitas je ještě zhruba o dva roky starší než Aviel.

Fyzicky působí vedle sebe jako protiklady. Aviel má vlasy černé jak uhel. Občasné kudrlinky se snaží zkrotit do matematicky přesné fazóny – kratičké pěšinky, která se s prodlužující dobou pobytu na Východě úplně vytratí. To Vitasova kštice působí jako nezkrotný divoký keř. Hřeben pro něj musí být sprosté slovo. Z hnědých propletenců už ale nesměle probleskují šediny. Avielova tvář je hubená, protáhlá, s jemnou šedivou patinou, zatímco Vitasově růžovější tváři s malinko širšími lícními kostmi kraluje masitý, ne příliš dlouhý nos, který je oproti Avielovu dlouhému, vyzáblému skoro poloviční. Vitas má 180 centimetrů a kvůli psychickému strádání z posledních měsíců má téměř stejně hubené tělo jako o necelých deset centimetrů vyšší Aviel. Ten pravý rozdíl mezi nimi měla tvořit z vnějšího pohledu spíše náboženská příslušnost, byť oba dva ani tuto odlišnost nikdy nevnímali. Oba se považovali za velice pasivní, vlažné věřící, kteří si pouze uvědomovali duchovní rozměr svého náboženství, sami se ale v této sféře cítili neukotvení, tápající. Uvědomovali si existenci i něčeho víc než jen prvků Mendělejevovy tabulky, ale to něco bylo naprosto neuchopitelné, nevyzpytatelné. Bloudili tím jako letadlo, které prolétá mléčným mrakem a zblázní se mu všechny přístroje – pilot neví, kde je Země, kde nebe, kde je sever, kde jih.

V poslední části cesty začalo stoupání a civilizace prokazatelně řídla. Měnila se i flóra, z běžné džungle listnatých a jehličnatých stromů stoupali k vysokohorským jalovcům, břízám a jedlím, přírodou zasazeným s daleko větším rozmyslem, jako by si měla každá rostlina víc vážit svého životního prostoru.

Pomalou i klesal tlak a vítr se zařezával do krku daleko ostřeji – blížili se ke střeše světa – Himálajím. Jako by jen stáli na břehu oceánu před obrovskou přílivovou vlnou, jejíž zahnutý, dobřela zpěněný vršek se nedočkavě překlápěl vpřed směrem k nim.

Kodrcali se serpentínami k jedné z posledních osad – s trochou odvahy by se ještě mohla označit za vesnici – Taknaur Renge. Tam ale nedojeli. Pár kilometrů před ní byla odbočka, u níž je čekala karavana čtrnácti jaků s mnoha obrovskými náklady, zhruba desítkou koňů a šest holohlavých asijských mnichů v čupách,⁴ zpod kterých prosvítaly červené sutany. Většina měla v levém uchu velkou kruhovou náušnici. Už zdálky si na příchozí ukazovali vesele prsty a volali: „Jindži! Jindži!“⁵ Jeden mnich se vylouppl ze skupiny a přivítal je anglickým „Welcome, welcome“. Byla z něj cítit hrdost, že je schopen mluvit cizí

⁴ Čhupa – tradiční široký a dlouhý kabát zpravidla z černé nebo bílé vlny, lemovaný barevně vytkávaným nebo batikovaným pruhem našité látky

⁵ Jindži – (tib.) doslova „Angličan“, obecně však „člověk ze Západu“

řečí, i lehká nadřazenost oproti ostatním mnichům, kteří byli daleko srdečnější. Podezřívavé oči mu létaly jako biliárové koule sem a tam po tvářích, oblečení, přezkách, po každíčkové věci na Avielovi a Vitasovi a nervózně těkaly, divže mu nevylétly z důlků. „Lao Pu-wej – jméno mé. Prosím, následujte nás.“

To byl trošičku kámen úrazu, protože Vitas už sice na koni seděl, ale pouze jednou, a to asi před třiceti lety, a Aviel nikdy. Oba si připadali, jako by stáli na žebříku postaveném na sedátku roztočeného řetízkového kolotoče. Mniši se váleli smíchy, tedy kromě Lao Pu-weje. Nechali Vitasovi a Avielovi pár minut, aby si zvykli, a pak pomalu vyrazili. Ostatní mniši byli daleko dobrosrdečnější, jenomže zase neuměli anglicky, a tak se za jízdy na své hosty jen usmívali a pořád se někdo z nich neustále motal okolo nich a naprosto bezostyšně si je prohlížel jako dítě novou hračku. A stále se smáli. Když už naši jindžové měli dost okukování, pospíšili si, aby Lao Pu-weje – bezpochyby šéfa výpravy – dohnali. Aviel se s ním pokusil navázat rozhovor, který měl prolomit ledy. Ze slušnosti se zeptal, kam to vlastně jedou a jak je to daleko.

„Plním jen přání ctihodného lamy rinpoče,“ suše konstatoval Lao. „Kdyby bylo po mém, nezaváděl bych žádné novoty,“ dodal ještě stroze a tím ukončil rozhovor. Aviel s Vitasem se po sobě kouklí s grimasou, která vyjadřovala pochopení, že ne vše, co je čeká, bude snadné.

Bylo vidět, že je před nimi ještě dlouhá cesta. Vitas klopytal se svým koněm, na kterého si zvykl až po nějakých dvaceti minutách. Aviel si nezvykl vůbec. Ten s tím svým bojoval až do cíle cesty. Vitas se po půlhodině jízdy, ukolébán monotónností, oprostil od náročné cesty na střechu světa a vydal se na dlouhý myšlenkový pochod do vzpomínek...

4. Kromen – nepřítel státu

V dobách Klondiku v Čechách – počátkem 90. let, po zlikvidování socialismu, kterému se ale stejně říkalo jen komunismus, se stal Vitas v Chebu investigativním novinářem. Byla to ale doba metamorfózy všeho – zloději se začali učit krást, policie se až s velkým zpožděním začala učit je chytat, a rovněž i Vitas se učil dělat žurnalistiku, stejně jako všichni žurnalisté. Všichni se náhle jako rozjívění pubertáči vrhli na své kauzy, ne nepodobní nadržným včelám, kterým po prudkém dešťovém období konečně vysvitne slunce a létají splašeně z květu na květ, aby dohnaly nedohnatelné. Najednou v sobě cítili netušené možnosti, netušenou moc. Já můžu všechno! A ona to nebyla tak úplně pravda. Umět převzít i odpovědnost bylo těžké, člověk se to naučil až po letech a mnohým nebylo vůbec souzeno se k ní dobrat.

Skutečností je, že Vitasovi nechyběla odvaha, zběsilá tvrdohlavost a literární schopnost vystavět příběh. Pro svou kauzu byl schopen podniknout cokoli. Obětovat spánek, udělat ze sebe blázna, nechat se zavřít. Záhy v chebských novinách získal i vydatného spojence – fotografa. Pro jeho plešatou hlavu se mu říkalo Bosá hlava. Spolu pak byli schopni lézt přes ostatné dráty bývalých kasáren patřících městu, kde načerno parkovala své kamióny firma spřízněná se starostou. Spolu vymysleli „kolenní výstřel“. Každý, kdo četl Vin-netoua, musí tento obrat znát.

V noční prérii sedí Vinnetou s Old Shatterhandem u ohně a Vinnetou si všimne dvou svítících bodů v nedalekém keři. Je to nepřítel na život a na smrt, který je pronásleduje. Vinnetou si začne hrát s puškou, kontroluje její závěr, kontroluje hlaveň... Old Shatter-hand jako starý préríjní ohař ví, co to znamená – hned si také povšimne dvou očí probleskujících mezi větvičkami keře. A Vinnetou studuje závěr pušky, hlaveň, stříbrem zdobenou pažbu – když náhle „Bum! Bum!“ Dvěma přesně mířenými výstřely zasáhne nenávidného nepřítele přesně mezi oči, které tak navždy vyhasnou...

Často byli Vitas s Bosou hlavou v situaci, kdy seděli v restauraci a potřebovali vyfotit osobu – podvodníka, mafiána nebo třeba i poctivého člověka. Jen kvůli dokumentaci nebo pozdější konfrontaci. Stačilo říct: „Kolenní výstřel“ a oba préríjní lovci věděli, co mají dělat. Bosá hlava vytáhl foťák a ukazoval ho Vitasovi, ten kroutí hlavou, ptá se, k čemu je tohle udělátko a tohle kolečko, tenhle čudlík, to a ono, stále si hrají a hrají, a tu jen zasvěcenec zaznamená „Cvak! Cvak!“. Dotyčný je zvěčňený, aniž by to tušil. Kolenní výstřel.

Později, když už měl Vitas v Chebu kvůli svým kauzám půdu pod nohama opravdu horkou, koupila noviny rozsáhlá německá mediální firma a skončil čas na veškeré „legrácky“, tedy investigace. Jenom v několika lidech měli denně tolik práce s celými novinami, že veškeré slídění skončilo. Vitase v té době pohltilo chebno – přesný výraz pro vyjádření podzimního chmurného, deprimujícího dne, kdy vás popadne splín, nostalgie, stesk... Pokud Vitas v období chebna vyrazil do kterékoliv hospody, přesně věděl, kdo tam bude, co bude říkat – čas na sešlápnutí plynového pedálu v autě a vyhlížení nejbližšího betonového sloupu...

Na rozlučku si Bosá hlava s Vitasem připravili kulišárnu. Byl leden, mráz, dvacet stupňů pod nulou. Bosá hlava objevil mrtvého psa. Byl to takový ten vořech, křížený s celou ulicí včetně koček a krys, šedá barva, která kdysi mohla být bílá, s hnědými fleky. Když ho potkáte, srdce vám nedá a dáte mu něco k žrádlu, ale když vás za to chce olízat, raději utečete. Tak se ho štítíte. Prostě šmudlík. Mrtvej. Zmrzlej.

Bosá hlava neudělal nic lepšího, než že ho strčil do plné popelnice, víko přes něj položil tak, že dokonale zmrzlému, tedy i úplně tvrdému šmudlíkovi nechal vyčuhovat jen kus tělíčka, nohy a hlavu, a vyfotil ho. Nu a Vitas fotku nenápadně propašoval do vydání s titulkem „U nás v Chebu chcíp pes“. Zástupci německé korporátní společnosti pro to věru neměli pochopení. Nedali si ani říct, že je to typický český humor. Dlužno ale dodat, že pochopení postrádalo i velké množství chebských čtenářů, jak se dalo usoudit podle rozhořčených reakcí.

Ale ještě v době investigativního ráje, než je polkla německá korporátní společnost, v době velkých kauz, které sám s odstupem času označuje Vitas spíš za divokou prérijní střelbu po zoufalých, hladových bizonech chtějících si nakrást trošku té zakázané trávy, ho navštívil Ladislav Frank, zaměstnanec chebského katastrálního úřadu. Redakce místního plátku sídlila v bývalém klášteře, takže mezi zběsilými ekonomickými a místními politickými kauzami na člověka dotíral duch něčeho vznešeného, starodávného... Než se každý redaktor či návštěvník dostane do redakce, projde duševní očištvou – jeho bolavá místa v duši se mezi cihlami a kameny za spoustu staletí nasáklými krví, pláčem, vírou a nadějí rozjitří a srdceryvně prosí o pohlázení, lék a spánek. Později, když katolická církev přijala v rámci restitucí klášter zpět do své náruče, se onen duševní opar radikálně ořezal do podoby open space kanceláří, které německá korporátní společnost vybudovala v novější budově v centru města. V jediné kanceláři se sedmi redaktory, pořvávajícími do svých telefonů, zmizela jakákoliv individualita, intimita i onen polibek vznešenosti.

„Pane redaktore, je mi úplně jedno, co se děje okolo vás a jaké kauzy rozkrýváte,“ povídá hubený, vrásčitý Frank. Lehce posmutnělé, ale tvrdošijně vypalující oči, schopné bez hnutí probodávat kořen Vitasova nosu, snad nikdy nemrkly. Oblek, ale takový ten pracovní, který někteří postarší muži nosí stále a slouží jako montérky, stejně jako oděv do kanceláře a večer do divadla. Odřený diplomatický kufřík si opřel o nohu stolu. „Mně je pětasedesát let, některé věci mě už nepřekvapí. Na katastru, kde při důchodu jen tak vypomáhám, se ale dějí věci, které mi nemůžou být lhostejné. Tam se totiž dostanete k neuvěřitelným zdrojům... Zajímá vás to?“

Vitas jako by se probudil ze sna – na nabídky veledůležitých kauz už byl zvyklý a věděl, že takové informace musí silně filtrovat. Nechtěl však starého pána urazit, a tak rychle zareagoval: „Jistě, samozřejmě že mě to zajímá. A máte na mysli něco konkrétního?“

„Pochopitelně – jinak bych tu nebyl.“ Frank lehce dotčeně vytáhl z kufříku nějaké úřední listiny a položil je před Vitase na stůl.

„Týká se to bývalého gymnázia – budovy Rudolfiny.“

Vitas přikývl, že ví, o kterou stavbu jde. Ač nebyl původem místní, o Rudolfinu nemohl nevědět. Stará budova, skutečně postavená za Rudolfa II. a rovněž i v duchu té doby, se proslavila tím, že planě chátrá v centru Chebu už řadu let. Donedávna sloužila jako gymnázium, ale před několika lety rozhodl stavební úřad, že nesmí ve své blahodárné činnosti bez zásadních úprav dál pokračovat. Koncem druhé světové války byla totiž při bombardování těžce poškozena její statika. Jistě je úsměvné, že dalších čtyřicet komunistických let směla vesele sloužit svému pedagogickému účelu a pak náhle stop.

„Rudolfinum patřilo městu do roku 1991,“ vysvětluje Frank, předkládá svazek listin a na důkaz svého tvrzení píchá ukazováčkem do nějakých cifer a písmen, jako když se datel dobývá ke svým milovaným lýkožroutům pod kůrou stromu. „V březnu 1991 prodává obec na základě kupní smlouvy tuto nemovitost dvěma fyzickým osobám za 3,5 milionu korun – to vše při odhadu 5 milionů korun. Půl roku nato prodávají tyto fyzické osoby budovu firmě Vesna jistého Kromena za 4,5 milionu korun. Doposud vše v pořádku – nic zvláštního. Ovšem pozor, nyní při odhadu 90 milionů korun. Najednou má mít dvacetinásobnou hodnotu!“

„A co ta nemovitost?“ přerušil ho Vitas, kterému už z toho vodopádu slov unikly souvislosti.

„Nic. Ta je v majetku firmy Vesna.“

Chvilé ticha, během níž se dívají jeden na druhého a čekají, kdo se vyjádří dřív. Ladislav Frank nevydržel jako první: „Co to prosím vás znamená? Mezi těmi jednotlivými odhady uplynuly pouze tři měsíce a za tu dobu nedošlo na celé nemovitosti k žádné změně. Můžete se tam jít kouknout. Jóó, maximálně se tam mezitím rozrostla dřevomorka. Takže můžete napsat článek o tom, jak dřevokazná houba mnohonásobně zhodnotila nemovitost... Jak vám to připadá?“

Vitas polknul a souhlasně přikývl: „To bude nesmírně cenná dřevomorka.“ Po rozhořčeném Frankově pohledu nevydržel: „A v čem tedy bude příčina? Nebo o co tu vlastně jde?“

„To fakt nevím, nevím. Jediné vysvětlení mám, že je to dokonalá pračka peněz. Kromen a spol. si ulili a zlegalizovali řůru peněz.“

Vitas nesouhlasně vrtěl hlavou – o pračce silně pochyboval, protože v Čechách dlouhá léta po revoluci nebylo proč prát peníze, když se nikdo nikoho na původ nabytí peněz neptal a drby ještě nikdy nikoho

za katr nedostaly – naopak panovalo přesvědčení, že slušná, nepostižitelná krádež zasluhuje pouze uznání. Ale skutečná příčina? Kromen ji těžko objasní...

Frank ani Vitas netušili, že se dostali k unikátní krádeži ještě v době, kdy nebyla dokončena. Nevěděli, že nedlouho poté vznikne zástavní smlouva u Investiční banky a na tuto nemovitost půjde úvěr ve výši 30 milionů korun. A pak se převede nikoliv nemovitost, která je zastavena, nýbrž samotná firma Vesna, končící svou činnost v rukou Ukrajince Karabinikova, který mizí někde na Východě. Nevěděli, že firma Vesna má nebo v nejbližších letech bude mít takových nemovitostí asi patnáct; a takových firem bude po celém území Čech operovat pět. České banky přijdou kvůli tomuto nápadu zhruba o tři miliardy korun, okolo dojde k řadě záhadných úmrtí, případy se budou bezvysledně zabývat desítky policistů... Vzhledem ke vlivu Kromena však nikdo nikdy neví, kdo z policistů pracuje pro Kromena a kdo skutečně v zájmu státu. Během let se také stal z Kromena pojem (a Vitas se o to nemalou měrou zasloužil) – kaž-dému se při vyslovení tohoto jména vybaví označení vekslák, zloděj, mafián nejvyššího ražení s obrovským vlivem na politiky.

Nic z toho nemohli Frank s Vitase roku 1993, kdy spolu seděli v pochmurné klášterní místnosti chebské redakce, vědět. A proto vznikl nenápadný, brzy zapomenutý článek o tom, kterak dřevomorka zhodnotila trosky bývalé slavné budovy o dvacetinásobek její původní ceny. V několika místech republiky však jako zázrakem narostly objednávky na jedno konkrétní číslo tohoto provinčního, naprosto bezvýznamného plátku.

5. Na střeše světa

Slunce bylo na svém vrcholu, i přes vysokou polohu bylo takové teplo, že nutilo mnichy svléknout si těžké čupy, které si zručně zamotali k sedlům. Oči si začaly zvykat na měnící se zeleň. Tráva zatím stále vesele bujela po obou stranách divoké Jadh Gangy, zaříznuté do tibetské náhorní plošiny. Okolo v holých kopcích bojovaly o svůj život ostrůvky zelených travin – pěnišníků, astry, pelyňku, z dřevnatější flóry začal nad břízou a jedlemi dominovat jalovec. Řeka šuměla po levé straně v korytě o několik metrů níže. Prýšticí voda vytvářela na ostrých hranách kamenů bělavou tříšť, na jejich plochých deskách pak olovnatou glazuru. Cesta vedla úzkou soutěskou, okolo níž se prudce zvedaly hory a skály do výšky až čtyř pět tisíc metrů.

Daleko výrazněji už byla cítit změna tlaku. Výhled se rozšiřoval – kopec po pravé straně ustoupil a před nimi se rozprostřela velká plošina. Mniši sesedli z koňů a zvolali „Lha Gial-lo!“. Míjeli několik metrů dlouhou zídku sestavenou z kamenů. Nazývala se mänthang.⁶ Viselo na ní několik provazů s různobarevnými modlitebními praporky trojúhelníkového tvaru a na kamenech byly tu a tam vyryty různé posvátné, pro Vítase zcela neidentifikovatelné nápisy. Všichni zídku obešli ve směru hodinových ručiček. Tak, aby ji měli po pravé ruce. Aviel s Vítasem se na sebe podívali – pochopili, že se doškrábali do významného bodu.

Ocitli se totiž na území nikoho. Plocha zhruba ve tvaru kostrbatého lichoběžníku o rozloze kolem jednoho tisíce kilometrů čtverečních na řadě map obsahuje výrazně lakonické údaje o svém majiteli. Některé ji dokonce vyznačují za samostatný územní celek bez názvu. Bez státu, který by měl toto území ve své državě. Indie ho pokládá za součást distriktu Uttarkashi a skutečně ho i spravuje, ovšem Čína po spolknutí Tibetu roku 1952 pokládá tento maličkatý, ale vydatně hornatý plácek za svůj a žádá ho do svých rukou. Podle ní spadá pod oblast Zandi, která je součástí velkého celku Ngari, nejzápadnější části Tibetu.

Toto napětí je důsledkem krátké čínsko-indické války z roku 1962. Byla to spíš směs bojůvek v pohraničních horských oblastech, které rozpoutala čínská ofenzíva. Zemřely tehdy dohromady necelé dva tisíce vojáků. Číňané se sice později kvůli jiným vnitřním a vnějším problémům stáhli, ale od té doby vzniklo několik sporných území, která ještě ani v době našeho příběhu nejsou vyřešena.

Dnešní realita je taková, že vzhledem k nehostinnosti a malé osídlenosti tohoto kraje nikomu nestojí „pár zpustlých kopečků“ za nějakou velkou aktivitu a riziko vzniku mezinárodních konfliktů. Handrkovat se o něco, z čeho stejně nikdo nic nemá... Proto si dnes (alespoň prozatím) obě strany hrají na mrtvého brouka.

Relativně nejjednodušší přístupová cesta do těchto míst je právě ta, po které kráčí karavana. Z tibetsko-čínské východní strany je pásmo těžko proniknutelných hor, byť vzdušnou čarou zhruba 80 kilometrů směrem na východ se už nacházejí první výraznější stopy tibetské civilizace – oblast Guge. Monumentální historické památky – pozůstatky kdysi slavného království Guge, patřícího mezi archeologické, dnes ještě ne příliš prozkoumané skvosty. Stopy sahají až do desátého století, kdy v této západotibetské části vládl král Ješe Ö, který se zasloužil o velkou renesanci bud-dhismu v Tibetu.

Lao Pu-wej zrychlil krok. Táhl svého koně a před sebou popoháněl dva jaky s nákladem, následováni ostatními. Blížili se k jedné z několika nízkých budov. Vitas s Avielem zůstali stát opodál – jen se dívali,

⁶ Mänthang – (tib. sman-thang) zídky dlouhé desítky nebo i stovky metrů a podélně oddělující cesty; bývají pokryté posvátnými nápisy.

jak se mnich domlouvá se starým pastevcem – ten za chvíli zmizel, aby se vzápětí vrátil s campou⁷ a čajem s máslem – běžným tibetským pokrmem.

Nezahřál je ani tak čaj nebo campa, spíš slova: „Už jen dvacet kilometrů a jsme tam.“ To ovšem netušili, co to znamená dvacet kilometrů ve zdejších prostředích.

Další odpočinek je čekal až po deseti kilometrech v osadě Naga, do které zprava přitékala bezejmenná říčka, jejíž prameny zasahovaly už do oblasti národního parku Gangotri – nedaleko vysokých šestitisícových hor.

Výprava šla dál podél Jadh Gangy, která se po dalších třech kilometrech opět rozvětvovala. Normální stezka vedla dál rovně podél jejího hlavního toku.

Oni se však pustili doleva – proti proudu říčky Jadhang Gad. Hutný, s nikým nediskutující živel spolu s prudkou, pěnivou tříští nahoře chňape v obrovské životní vitalitě po všech balvanech. Do mysli se vkrádal pocit, že toto je jediný, nikdy nekončící život široko daleko. Obnažená, bezostyšně podél celé ruky naříznutá tepna, rozvádějící do celého organismu ve svých bláznivých kaskádách život.

Občas museli střídat jízdu na koni s pěší chůzí – kvůli terénu, který ale většinou nebyl kupodivu tak neschůdný – byl to ztvrdlý kamenitý povrch. Ovšem únava z mnohahodinové jízdy a chůze ve velké nadmořské výšce s řídkým vzduchem vykonaly své. Každý krok se stával utrpením. Košile, lepkavé sláným potem, příjemně ochlazovaly unavené svaly.

Už se šerilo a Aviel s Vitasem se snažili vyškrábat ze sebe poslední zbytky sil. Se západem slunce se prudce ochlazovalo a okolní skály házely dlouhé tajuplné stíny. Náhle se před nimi rozprostřelo údolí s rozlitém jezírkem. Vtákal do něj přítok Jadhang Gad, který pramenil o několik desítek metrů dál. Jezírko připomínalo oázu v poušti. Okolo tráva, kterou chtělo spořádat několik desítek jaků, koní, ovcí a koz. Pásli je mniši v hnědých sutanách, kteří si příchozí zdálky zvědavě prohlíželi. Kousek dál u řeky stály malé dřevěné stavby, které zjevně nefungovaly jako obydlí. Spíš působily dojmem průmyslových staveb – až později se naši jindžové dozvěděli, že tu mniši získávají zlato, kterým celý Tibet na různých místech více či méně oplýval. Tradiční Tibetané nesmějí těžít zlato kopáním, pro ně to znamená vytrhávání kořenů z jejich nejsvětější půdy. Zásahy do přírodní struktury probouzejí duchy a rarachy vzduchu, země a podsvětí a ti se pak mohou mstít, praví pověsti. Rýžování, to je už něco jiného...

Přestože vzrostlé silné stromy už byly vzácností, ještě dole, nedaleko prudkého svahu, po kterém poprvé odbočili od toku řeky, stála mohutná, asi padesátimetrová jedle křivolistá. Všichni ji obcházeli – opět rituálně ve směru hodinových ručiček. Stejně jako několik mänthangů, které cestou minuli. Musela být přes sto let stará, a byť byla krásná, jako by se sem ani nehodila. Stála jen několik metrů od skalního útesu, na jehož úpatí byla část kamene, asi půl metru na metr, a v něm vyryty nějaké texty v tibetštině. Bylo vidět, že už jsou staré. Prst času, větru a deště je takřka srovnal s okolím. Byly ve tvaru veršů nad sebou, snad báseň. Jestli to byl náhrobek, pamětní deska, či nějaký liturgický text, naši poutníci nevěděli. Zjevně jsou v cíli své cesty. Koně převzali mniši a odvedli do stájí u pastvin, jaci s nákladem se spolu s některými mnichy a našimi návštěvníky pustili do prudkého svahu. Karavana tak opustila tok řeky a stoupala po značně vyšlapané skalní stezce prudce vzhůru okolo oblých, špičatých, různě tvarovaných výčnělků, které byly všude výhrůžně rozesety. Nabízely úkryty pro kohokoliv, kdo by si chtěl na přicházejícího posvítit. Kdybyste se ale zeptali mnichů, jak se jmenuje ta hora, na kterou stoupají a která se klene nad jejich hlavami zhruba do výše čtyř tisíc metrů, odpověděli by se samozřejmostí: Jadhang. Jste u pramene řeky Jadhang Gad, a vše okolo je tedy Jadhang.

Otevřela se náhorní plošina, obemknutá řadou jeskyň, snad jen provrtaných skal, které tvořily půlkruhovou jednolitou hradbu. To byl ovšem optický klam. Ve skutečnosti byla v celé stěně řada různých průrev s úzkými průsmyky, přes něž jste se mohli dostat do dalších a dalších soutěsek a chodeb.

Celá hradba jako by měla ještě několik dalších poschodí. Zhruba ve dvanáctimetrové výšce vedla rovnoběžná stezka či terasa okolo různě vrstvených děr, do nichž vbíhali nebo z nich vybíhali mniši ve svých červených sutanách. Jako mravenci všude poletovali za svou prací. Cvak! Vitas si musel zvěčnit tento obrázek. Do smrti se mu také vryl do paměti. Útvar připomínal obludné mraveniště. Přitom vše

⁷ Campa – tibetské národní jídlo – pražený ječmen s jačím máslem, případně s různými ingrediencemi podle možností

vypadalo přirozeně – nenápadně, jako božský plivanec, po jehož dopadu se v naprosté pustině rozroste útvar podobný kotrči kadeřavému se spoustou miniaturních broučků v jeho zvlněných a roztřepených plodnicích. Díky mohutnému skalnímu převisu je taky velice těžké zaznamenat život na tomto skrytém ostrově ze vzduchu – družící či vysoko letícími letadly.

Otvory, do kterých vbíhali a ze kterých vybíhali mniši, byly místy dozděné. Podle velikosti děr s různě tvarovanými hutnými dveřmi. Nad těmito vchody čněly ze skály buddhistické symboly – od jednoduchých ornamentů až po složité, umělecké sochy bohů, zpravidla buddhů a bódhisattvů, sedících ve tvaru lotosového květu v nejrůznějších barvách. Nahoře, symetricky po obou stranách lámaserie, stála kola života, mlýny, které každý procházející mnich roztáčel, takže jen zřídka se zastavily. Symbol života, samsáry, stálého znovuzrození, stálého vracení, znak pomíjivosti... A na mnoha místech jako by tryskaly ze země nebo skály barevné modlitební praporky šeptající do větru duchovní vzkaz.

Jindžové stojí před tou skalnatou hradbou na něčem, co by se dalo připodobit k obrovskému hradnímu nádvoří. V jeho středu je ukotven mohutný, impozantní čhörten. Symbol probuzené mysli. V Indii i ve světě známý spíše pod názvem stúpa, ale zde je jeho význam daleko košatější, mysterióznější. Výtvar z kamene, jehož základ tvoří stavba ve tvaru kostky s půdorysem asi čtyř metrů z každé strany, na ní hrubě opracovaná koule, její horní část obepíná kužel s řadou prstenců, šplhající do dvanáctimetrové výšky, se špicí ve tvaru malého obráceného deštníku. Jednotlivé části symbolizují živly – vodu, oheň, vzduch, zemi. Po obvodu na jeho kamenech byla opět vyryta řada nápisů, posvátných textů, i těch – snad veršů – psaných pod sebou, stejně jako dole u pastvin na úpatí skály vedle vysoké jedle.

Dlouhým časem zerodovaná schránka na obětiny, která už dávno neplní funkci relikviáře. Dýchne na Vítase podobnou atmosférou jako kašna evropského středověkého hradu, která byla svědkem lidských oslav, zármutků, nájezdů dobyvatelů, moru, příběhů králů i prostých lidí, dávno odvanutých časem. Je to něco, čemu musíte odevzdat úctu a respekt. Bez diskusí a bez reptání, tak jako nelze polemizovat s něčím, co je rozumu nadřazeno.

Ze strany lámaserie jsou v čhörtenu malá úzká dvířka, kudy se dříve dávala dovnitř torza ostatků těch nejvýznamnějších mnichů, z jejichž těl zbyly po pohřebních rituálech mnohdy jen prach a bílé kuličky. Oproti běžným čhörtenům, vystavujícím se na odív turistům, tento není nijak natřený a dále zdobený. Takže svou okrovou, pískovcovou barvou, typickou pro zdejší prostředí, a surovým, popraskaným povrchem kamene zcela splývá s okolní krajinou až do poslední chvíle, než předstoupíte před celý útvar, který umrtví váš pohyb a vibrující duševní síla vás div nepřinutí pokleknout.

Dlouhý stín jiné hory jako by přeřízl mravenišť vedví. S mizejícím sluncem se hranice stínu téměř před očima pohybovala. Byl cítit vzrůstající chlad. Z čhörtenu, vyzařujícího obrovskou energii, se mávnutím proutku stal spící, ale stále hrozný golem.

Na nádvoří mniši sundali z jaků náklad a jako mravenci ho rozebrali a roznesli do různých děr podle jim známých pravidel. Jaci pak byli odvedeni zpátky dolů na pastviny. Lao Pu-wej už zanechal karavanu jejímu osudu a doprovodil oba cizince do jedné z děr ve skále. Mniši okolo se zastavovali, zvědavě si je prohlíželi a občas s úsměvem zašeptali: „Jindži...“ Vitas i Aviel byli uloženi v prostorné místnosti. Na zemi polštáře, chlupaté deky...

Těsně předtím, než je pohltil spánek, Aviel, dívaje se unaveně někam vzhůru do neurčita, pronesl pomalým, unaveným hlasem: „Tedy, pokud skutečně existuje Bůh, tak tady někde kdysi zakopl a přesně o tohle místo si rozbil čumák...“

6. Seznámení s nepřítelem státu

Vitas se zoufale vyhýbá kalužím, bahnu a dírákům v asfaltu. Připadá si jako pták poskakující mezi pohozeným zrním. Míjí prastaré embéčko, které svými píchými a zpuchřelými gumami a rozbujelou rzí prokazuje, že doba divokého bláznění po silnici je už dávno ta tam. Jen mrtvola.

Cíl je už na dohled. Dům číslo 3, ulice Milosrdná. Celá čtvrť na periférii Prahy vypadá jako po válce. Rodinné vily docela ošuntělé, ale je cítit, že uvnitř bydlí velice majetní lidé. Nejen podle satelitů a bezpečnostních krabic a kamer, které až provokativně čumí po okolí, hlavně podle nepatrných detailů, jako jsou třeba mosazné kliky, byt' na červotočem prolezlých a oprýskaných dveřích. Nebo podle záclon a lustrů, které jsou tu a tam vidět v některých oknech. Daň současné doby – píše se rok 1994, těsně po sametové revoluci, a lidé si už zvykli po pádu komunismu na daleko větší možnosti a začíná jim záležet na zevnějšku. Jako mávnutím kouzelného proutku si během pár let obléká většina obydlí nový, daleko pohlednější kabát. První projevy těchto nových možností se ale nezdá, že se projeví v nevkusných výstřelcích, které působí spíše jako pěst na oko.

Na zvonku jedno jediné slovo: Kromen.

Od dob nevinného článku v chebském plátku uplynuly dva roky a Vitasovi tato kauza nedala spát. Díky ostatním atraktivním reportážím se propracoval z regionálního deníku až do celostátních novin Cesta, kde měl za sebou rovněž sérii úspěšných kauz. Uměl vypíchnout podstatu případu a rozprostřít ho před čtenáře provokativním způsobem tak, že problém někoho jiného se stal vyloženě jeho vlastním problémem. A vždy, pokud to jen trochu šlo, prošpikoval článek ironií a humorem. Nebál se přitom žádné kauzy – byl schopen fotit hromadu organizovaných kapsářů při akci metr od nich, stejně jako kauzy politické či hospodářské, kriminální. Nebyly mu cizí žádné žánry – ani zprávy, byt' v nich kvůli pochopitelné zkratkovitosti našlapoval velice opatrně – neměl je příliš rád. Daleko více ve svém živlu se cítil v publicistice a investigativních reportážích.

Nyní ale potřeboval velkou ránu – ucházel se o místo reportéra v České televizi a velice mu záleželo na tom, aby se dobře představil. Chystal kauzu Rudolfa pro televizi spolu s článkem do novin jako investigativní reportáž. Teď si byl jistý dobrou kauzou, protože po opětovném prolustrování katastrálního úřadu už zjistil, že podvod byl dokonán. Třicet milionů Investiční banky je fuč. Pořádné téma – stále ale netušil, že pořád je to jen a jen zoufalý zlomek skutečné kauzy. Uždibuje si kousíček z velrybího steaku, domnívá se v důsledku své neznalosti, že je to kuřecí stehýnko.

Zvedá ruku ke zvonku.

Bouchnutí dveří auta – mrtvoly – ho přinutí prudce se otočit. Mladý zarostlý muž v maskáčích k němu přichází rychlými kroky.

„Jak to, že jsem si nikoho v autě nevšiml? Blbý postřeh!“ zanádá si Vitas. Maskáčový mužiček se postavil dva metry před Vitase, ruce jako ve westernu v připravené poloze u vyboulených kapes, ve kterých svačina asi nebude. Tmavýma, lehce přivřenýma očima se na něj kouká a kouká...

Vitas má celou dobu ukazováček namířený na zvonek. Připadá si, že zmáčknutím snad iniciuje výbuch bomby. „Já bych jen tady zazvonil...“ řekne Vitas do neurčita.

„Ale jistě,“ klidně zabručí mužiček. Jako by to vše byla ta nejpřirozenější věc a oni stáli ve frontě na zmrzlinu v centru Prahy.

Vitas tedy zmáčkne a dál si mužička nevšimá, protože pro něj jsou nejdůležitější dveře domu.

Stále nic. Vitas koukne na mužička, ten kývnutím hlavy naznačí otázku.

Náhle se otevře okno a z něj vykukne střapatá, asi pětaticetiletá hlava velice pohledného, ale naprosto zpustlého muže. Husté vlasy, hnědé jako kůra stromu, lítaly v mnoha pramenech okolo něj a při prudším pohybu mu některé uštědřily facku. Ovšem nejvýraznější byly oči. I na tu dálku vysílaly

v rychlých intervalech skrumáže nepříjemných vln. Na těle tmavé tričko s nějakou bláznivou rockovou kapelou, v ruce ovladač od televize, jako by jím chtěl Vitase vypnout, pokud by se mu znelíbil.

„Co chctééé!?“ houkne s dlouhým, protáhlým, křupanským „ééé...“.

CVAK! Vitas neodolal a zvěčnil si ho do svého mozkového alba. Netušil, že toto bude jedna z „nejosahávanějších, nejzezloutlejších“ fotek.

„Dobrý den, pane Kromene. Jste pan Kromen?“ Odpovědi se nedočká, tak to bere jako souhlas a pokračuje: „Já jsem Vitas z deníku Cesta. Vy jste dříve vlastnil firmu Vesna a vzal jste si nějaké úvěry...“

„Běžte do prdele,“ skočí Vitasovi do řeči rozcuchaný bohém a mávne rukou, jako kdyby odháněl odpudivou masařku. „Tu už dávno nevládním, běžte si za současnými majiteli nebo jednatelem.“

„Počkejte, firma Vesna si ale vzala úvěr od Investiční banky ve výši třiceti milionů ještě v době, kdy jste tam byl,“ chrlí ze sebe Vitas rychle, aby Kromen nestačil zavřít okno.

„To je možné, ale já jsem pak převedl celou firmu i se závazky a pohledávkami dál – zcela legitimní krok – a co se s tím děje teď, mě nezajímá. Běžte si...“

„... já vím, ale kde jsou ty peníze? A z Rudolfina se stává ruina...?“

Kromenův smích zarazil Vitase, který pochopil, že tahle hra na blbce (většinou úspěšná) z něj dělá blbce skutečného.

Rozcuchaný bohém zavřel okno a zatáhl záclonu. Přes strojený úsměv bylo ale vidět, že do hlavy se mu usadil brouk.

Vitas pootočil hlavu ke svědkovi rozhovoru – maskáčovému mužičkovi, který přemístil ruce z polohy „vždy připraven!“ za záda, jemně se pohupoval a rádoby zkormouceně houkl: „No, nevyšlo to, co?“

Zklamáný Vitas se vrátil do redakce. Kraloval si sám ve své kanceláři přímo na Václavském náměstí. Byla maličká, ale útulná, schovaná v temném bludišti chodeb prastarého domu. Dokonce v ní měl i postel. Tehdy ještě dojížděl za svou rodinou do Chebu, než ji natrvalo přestěhoval do Prahy. Když ho chtěl jednou šéfredaktor přemístit jinam, mezi ostatní redaktory, suše mu Vitas oznámil, že pak tedy bude muset dát výpověď. Vůbec nechtěl vydírat, bylo to jen konstatování stavu věcí. Ovšem zafungovalo to. Přijít o Vitase nechtěli – snad každý týden měl totiž otvírák na první stránce. Chrtil jednu kauzu za druhou.

Když se vrátil z Kromenova domu do kanceláře, ležel na psacím stole dopis. Obyčejný dopis se známkou Václava Havla, přes jeho levé rameno, krk, bradu a pravé oko se táhla čmouha razítka z centrální pražské pošty. Pod známkou Vitasovo jméno a adresa redakce. Nic víc – žádný odesílatel. Roztrhl obálku obvyklým způsobem – tedy ukazovákem a palcem umně na jednom konci natrhl a odchlípl kousek přilepeného překladu. Jen tak, aby do něj prostrčil prst, kterým pak projel na druhý konec obálky a nemilosrdně ji tak roztrhl v celé délce – jako když ledoborec drtí led a ze vzniklé průrvy odskakuje sněhová tříšť a jako stopa zůstává vrásčitá, kostrbatá jizva s převisem našedivělé, rozdrcené hmoty. Obálka bez ducha klesá do odpadkového koše, svého hrobu, a Vitas drží čistý bílý papír formátu A4, na kterém jsou napsána dvě slova: NECH TOHO! Bezradně otáčí papír a prohlíží si ho, jako by doufal, že je někde ještě něco napsáno, třeba tajným písmem, a on musí papír nahřát nebo pokapat citrónem či co, aby se z něj vyloupila nějaká vysvětlující písmena. Nic. Slova byla napsána běžnou modrou propiskou. Evidentně přes šablonu, protože byla naprosto stejná, pouze umístěná nepřesně za sebou v různých roztečích i výškách, a na konci úseček i zakulacených bříšek některých písmen byly vrypy a roztřepená barva. Čeho má nechat? Je to výhrůžka? Nebo jen recese? Asi se to týká nějaké kauzy. Jaké? Dělá jich spoustu. Kromen? Blbost. Ted' odtamtud přišel. Co to může být? Mája? Nesmysl.

Mája – krásné jméno s temným pozadím. Mája nenáviděná, Mája milovaná, Mája čistá jak sníh, Mája kriminálník... Co pohledů, emocí, zákeřností a smutku kolem sebe zrodila.

Sametová revoluce v Čechách byl špunt. Špunt, který vylétl z láhve a za ním následovala spousta skvělého pošušňáníčka, stejně jako zvratků, špíny a patoku – vše to, co se kupilo v přetlaku zdeformované a namačkané na sebe, zíralo skrz tlusté, zkreslující, zabarvené sklo láhve do vnějšího světa. Když se ve východní Evropě složil komunismus, západní svět, pomalu znuděný a otrávený ze svého konzumu, očekával z té rodící se svobody nového ducha. Novou naději. Novou filozofii. Těšil se na pohlazení, protože v tom komunistickém otroctví musel být přece zaset zárodek naděje pro východisko z bludného spotřebního kolotoče, který nutí v zájmu zachování existence vyžítat vše okolo

v geometricky stoupajícím řádu. Místo pohlazeníčka nebo průzračné filozofické myšlenky byl ošplíchnut tou špínou z láhve a rychle se učil po vzoru Východu tunelovat a mračit se na kolemjdoucí s vědomím, že ač je zrovna krásný slunečný den, zítra už přece bude hnusně.

Mája byla ženou známého zpěváka – disidenta, kterému se otevřely dveře světa. Všem se náhle otevřely. Někdo si je ale musel sám odemknout, někdo je musel otevřít násilně, někdo je jen poškrábal a nebyl s nimi schopný pohnout. Lidi políbila svoboda, ze které byla většina bezradná – část ji do mrtě zneužila a jen zlomek z nich uchopil nabízenou ruku a nechal se unášet, kam ho vedl rozum a srdce. Ale Mája, která otevřela oči jako všichni ostatní, náhle jen viděla, jak se okolo ní z topičů stávají přinejmenším poslanci, ne-li vládní činitelé, kriminálník Vašek prezidentem... Vše okolo bublalo změnami, výskáním, nadějí... a co ona? Jaký díl koláče si ukrojí ona?

Mája svírala roztřesenýma rukama papír s hlavičkou Úřadu vlády České republiky. Místopředseda vlády ji tímto glejtem opravňuje k vyhledávání církevního a svazáckého majetku. Jako se zázračnou vstupenkou tak vkráčí do Pozemkové knihy v Praze na Ovocném trhu. Tento ústav ztratil za desetiletí komunismu na svém významu. Obsahuje neuvěřitelné archiválie ještě od dob císařovny Marie Terezie až po komunistický puč roku 1948. Do komunismu se v pozemkové knize zaznamenával každý přesun a vlastnictví nemovitého majetku, někdy dokonce i movitého ve vazbě k nemovitému. Zprvu šlo samozřejmě o šlechtické nemovitosti, později se k tomu přidaly církevní a pak měšťanské. Za vlády komunistů vznikla v šedesátých letech tzv. geodézie. Smysl pozemkové knihy se vytratil, protože náhle se mohl majetek zaznamenávat kamkoliv – do geodézie, na národních výborech, a všechno vlastně platilo i neplatilo, vždy vše přebíjela vyšší karta – tedy datum nebo význam lidového úřadu. Ostatně, veškerý větší majetek byl znárodněn či zestátněn, takže všechno bylo vlastně jedno. Vše muselo sloužit lidu, tedy jménem lidu šlo zkonfiskovat dle potřeby cokoliv, i lid samotný.

A tak málokdo tušil, jakým systémem pozemková kniha funguje. Dokonce i její vlastní zaměstnanci až v průběhu devadesátých let začali objevovat neuvěřitelnou strukturu a vazby, kterými se navzájem prolínaly zápisy.

Anna byla letitá zaměstnankyně pozemkové knihy a přímo zanícený pravičák. Kvůli mrňavému, shrbenému vzhledu a vrásčité tváři vypadala daleko starší, než ve skutečnosti byla. Ale o to byla živější a zapálenější do čehokoliv, co dělala. Snad byla i sama součástí archiválií, které se napěchované a spící pod vrstvou prachu k sobě tulily v dlouhých řadách polic, když si Vitase proklepávala.

Cože tu chcete? O co vám jde? A proč tady? A proč dnes...? Až když uvěřila, že mu jde skutečně o odhalení celé pravdy o zázračné Máji, vychrlila na něj s nadržanou energií lavinu emocí a faktů navzájem do sebe zauzlovaných: „Pane redaktore, já na ni zírala s otevřenou hubou, když vyprávěla, že tam na Hradě jezdí s Vaškem na koloběžce, jak je to tam všechno free, jak tam likvidují ty starý bolševický pořádky a že celá ta šedivá, uprděná komunistická garda vztekle opouští svá teplá místečka. Já blbá jsem jí žrala každíčké slovo, splnila bych jí jakékoliv přání, všechno měla na stole pomalu dřív, než si o to řekla. Jakýkoliv spis, cokoliv. Chodila si tu jako domů, všude sama šmejdila, prohlížela si, co chtěla... Přicházela sem dokonce se skenerem! No a pak tohle! To byl pro mě životní šok!“

Milá Mája nedohledala sice jediný svazácký či církevní majetek, k čemuž byla vládním glejtem zmocněna, zato však objevila, že rozsáhlý dům přímo v srdci Prahy, na jednom z nejlukrativnějších míst ve středu Evropy naproti Ministerstvu zahraničí, je její. Vytasila staré listiny z pozemkové knihy, kde se skvělo jméno jejích předků. Všichni zírali a plácali ji po ramenou. „Tak Májo, ty jsi strašně bohatá.“ Díky kamarádce na bytovém družstvu se vlastnictví vcukuletu přepsalo na Máju. To se samozřejmě už méně líbilo nájemníkům rozsáhlé nemovitosti, ale tomu se přece nikdo nemůže dívat – pouhá závist a škrť v plánech nájemníků, kteří chtěli založit družstvo a starat se o dům. Padělky? Pffff, to by Mája přece nikdy neudělala... – zásadní a nevyvratitelný argument, který všichni její kamarádi s řádným zadostiučiněním a s velkou radostí přijali a hlásali.

Vše by tak asi zůstalo. Mája by měla nádhernou nemovitost, která by ji sprchovala zlatými mincemi až po mnoho dalších pokolení. Nic by jí nechybělo. I ejhle, ono to nestačilo. Mája vystoupila na veřejnosti a s užaslým hlasem prohlásila, že to opravdu, ale opravdu nečekala. Že sama nemůže věřit svým očím, ale kde se vzaly, tu se vzaly – v třesoucích se rukou držela doklady z pozemkové knihy, které ji opravňují klást nárok na velkou část Strahovského kláštera – klenot v centru Prahy, který dominuje dokonce nad samotným Pražským hradem. A to také učinila. Předložila svůj nárok řádu premonstrátů, který tento

klenot vlastnil od dvanáctého století. Později se trošku lekla, jestli si nestrčila do úst příliš velké sousto, cukla, vytáhla sousto zpátky z úst, tedy odvolala, že by kdy takový požadavek vznesla, ale to už se bezmocně rozkuckala – bylo pozdě. Celá mašinérie se rozjela. Mája překročila určitou hranici; dotkla se citlivého místa, na kterém mohly zůstat její prsty buď ověncené zlatými prsteny, anebo spálené až na černý uhlík. Nic mezi tím.

Řád premonstrátů měl svého knihovníka. Na tom asi nebude nic divného, obzvláště když v klášteře je opečovávána jedna ze světově nejproslulejších a nejúžasnějších knihoven. Jenomže u tohoto knihovníka jako by se zastavil čas. Co zastavil – vrátil o staletí zpět. Když ho Vitas poprvé navštívil, lekl se, že se dostal časovou bránou do počínajícího středověku. Přesný prototyp dávného mnicha – kulhajícího, šilhajícího, s obrovskými čočkami na nose. Když s ním mluvíte, ostýcháte se, protože nevíte, kam se vlastně dívá, a je vám trapně, protože se ho nechcete nijak dotknout. Jenomže knihovník Vít popadl Vitase za rameno a didakticky, s obrovským vnitřním napětím chrлил jeden argument za druhým: „Dokumenty jsou oblepeny razítky, ale většinou nesmyslnými, na těchto papírech nemají vůbec co dělat! Tento kolek v dané době – roku 1939 – neexistoval. A podpis Adolfa Schwarzenberga včetně razítka je přesnou jednačtyřicetiprocentní xeroxovou zvětšeninou jeho podpisu z publikace Rod knížete Schwarzenberga z roku 1936.“ Knihovník Vít sázel jeden fakt za druhým. Svůj výklad doprovázel nezpochybnitelnými důkazy.

Vitas se vypořádával z kláštera. Je vůbec možné, aby řád premonstrátů, kterému se nota bene těsně před válkou dařilo přímo skvěle, prodával kus Strahovského kláštera dědovi nebohé Máji, která mimochodem vyrůstala v děcáku? A onen děda přitom docílil své nejvyšší kariérní mety malíře pokojů? Kde by na to vzal? Vitas oslovil pražského nuncia, vyslance Svatého stolce z Vatikánu, s přesnými dotazy. Velice slušná odpověď dala najevo velice neslušný obsah, který zástupcům takovéto instituce nepřísluší vyslovovat. „Jakýkoliv prodej tohoto druhu byl, je a bude zcela vyloučený...“

Ke svému článku v novinách našel ještě výraznou oporu v pozemkové knize, kde kromě Májou zázračně objevených materiálů neexistoval žádný jiný doklad k jejímu tvrzení. Naopak – objevovaly se nové a nové důkazy i ve spřízněných organizacích (katastr nemovitostí, Okresní soud pro Prahu 3), které prokazovaly vazby na vlastnictví úplně jiných osob, nikoliv malíře pokojů, kouzelného Májina děda.

Reakce na článek byly obrovské – ze strany disidentů a pravicově orientovaných veřejných činitelů se v médiích strhla přestřelka na adresu Vitase – denunciátora, estébáka, posluhovače komunistů... Vitas se smál – věděl, že je v této chvíli lustrován tak jako málokdo. Někteří obzvláště exponovaní bývalí disidenti měli zvláštní seznamy spolupracovníků StB, které nebyly nikdy zveřejněny. Ty se teď žhavily a propíraly ze všech stran. Vitas věděl, že ho nikde nenajdou. Jeho podpis mohli najít naopak pouze na protikomunistických manifestech ze závěru komunistické éry. Dokonce i na žádosti o osvobození Václava Havla z vězení, což později Vitas vnímal jako velkou ironii v souvislosti s touto kauzou.

Propíraly se všechny pravé i nepravé seznamy a fakt je ten, že v obrovském množství vyšetřovatelů, prokurátorů (či později státních zástupců), právníků se našlo nemálo bývalých agentů StB. A to byla voda na mlýn Máji a jejím zastáncům, kteří v odporu vydat milionové majetky tomu nejpoctivějšímu člověku pod sluncem viděli komplot estébáků, závistivců a nelidských, podlých hyen.

Když Vitas usilovně studoval všechny materiály o Máji a přemýšlel nad tím, kolik osobností ovládla, musel jí přisoudit zajímavou schopnost – pavoučí, všemocné charisma. Jeden z jejích největších zastánců, novinář, pozdější senátor, v průběhu rozsáhlých soudních jednání na obhajobu Máji existenčně „odstřelil“ řadu lidí – vyšetřovatelů a veřejných činitelů z řad jejích odpůrců. O pár let později obrátil o sto osmdesát stupňů a u soudního líčení prokazoval její vinu a dušoval se, že Mája ovládá černou magii.

Rozhodně ale Mája nemůže být autorkou záhadného dopisu, který Vitas drží v ruce. A vůbec, proč by měl tomuto shluku písmen přikládat jakýkoliv význam? Vždyť je to jedno, nic to pro něj neznamená, nic se pro něj nemění.

Netušil však, že se ta záhadná osoba má stát jeho stínem.

7. Probuzení

Vitas se cítil jako v nějakém víru. Byl ponořen do dusivé mlhoviny, točil se v ní stále rychleji a rychleji, marně se bránil mácháním rukou, nohou. Do toho mu málem praskaly bubínky kvůli stále hlasitějšímu chraplavému zvuku trubky s jednotvárným, monotónním „e“. Přestal máchat rukama, raději si jimi zakryl uši a nechal se unášet vírem někam hlouběji a hlouběji...

„No tak, milostpane, je čas, je čas...“ cloumá s Vitasem pochechtávající se Kromen. Konečně Vitas otevřel oči a úplně se probral. Seshora do něj spirálovitě proudily pálivé černé víry ze dvou nekončících tunelů – Kromenových očí. V dálce se zužovaly do miniaturní tečky. S úsměvem, lehce ironicky, ale dobrácky přikyvoval hlavou. Jeho dokonalá, evidentně pěstěná pleť a ulízané, místy důstojně prošedivělé vlasy s přesnou vlnkou, která byla jako vystřižena z aktuálního módního časopisu, působily v rozporu s bezohledným, ďábelským očima. To vše navozovalo dojem, že se Vitas probudil v pražském hotelu Hilton. Z tohoto omylu ho ale vzápětí vyvedl celý zbytek Kromenova těla, který byl schován v hnědé sutaně.

Vitas se rozesmál s velmi rozporuplnými pocity. „Mám dobrou představivost, ale tohle jsem netušil,“ smál se té absurdní proměně českého mafiána ve svatou osobu věčného poutníka. „Po tak dlouhé době vás vidím... a netušil jsem, že i tady budete mít svého kadeřníka, vizážistu, maskéra – prostě celý tým nohsledů, kteří se vám starají o vaši image,“ ironicky hodnotil svého letitého soka a pomalu si protahoval tělo.

„Abyste se nezalknul, čmuchale,“ ohradil se Kromen, ale tvář měl rozzářenou. „Vítám vás v Jadhangu. Jsem moc rád, že jste přijel.“ Kromen musel zvýšit hlas, protože několik rag--dungů – až čtyři metry dlouhých trub, z nichž každou drželi dva mniši a třetí do ní troubil – vyluzovalo venku dlouhé chraplavé tenorové tóny, které svolávaly mnichy k ranním modlitbám.

„Teď se rychle seberte a jdeme na ty jejich rituálky,“ stále s úsměvem pohodí Kromen hlavou někam do útrov skalnatého bludiště.

„Co kdybyste mi napřed řekl, o co tu vlastně jde? Proč tu jsem, co tu mám dělat?“ osmělil se Vitas docela důrazně, ale Kromen ho o to důrazněji zarazil: „Teď ne, na to budeme mít opravdu hodně času – všechno si probrat.“ Kromen se jízlivě usmál. „Jo, fůru času. Teď pojdte, pojdte...“

Ranní modlitby probíhaly v dukangu⁸ – velké jeskynní místnosti poseté polštáři. V jeho ústí bušil mnich do velkého mosazného gongu. Vevnitř se už nashromáždilo na sto mnichů a další ještě přibíhali. Kromen s Vitasem a Avielem se usadili na polštářích poblíž stěny, na které byly vyryty nejrůznější ornamenty, fresky, výhradně bud-dhistického charakteru. Protější stěna byla přikryta velkými koberci s křiklavými barevnými pruhy. Celý dukang byl nepřilíš prosvětlený desítkami svíček vyrobených z jačíchho másla. Na všech stěnách, kde bylo trochu místa, byla vyryta řada zpravidla pozlacených textů v tibetštině, tedy pro Vitase nečitelných. Řada manter, z nichž v popředí – nad oltářem – dominovala zlatými písmeny ta nejsvětější – ÓM MANI PADME HÚM. Šest posvátných slabik označujících šest světů, ve kterých je obsažen oheň i voda, vášeň i věčný klid. Zazněním, intenzivním vyslovením, se probouzejí všechny lidské smysly. V očích věřících se vyřčené mantrické slovo mění ve skutečnost, v energii. Tato konkrétní mantrická formule má bezpočet výkladů, všechny se shodují v jediném – vyslovíte--li ji skutečně poctivě, vyslovili jste vše – nelze už říci nic víc.

Dole u oltáře, pod touto mantrou, sedí v poloze lotosového květu zády ke všem lama Thörpe Tändzin – opat zdejší lámaserie – muž ve žlutém hedvábném rouchu s tetrengem na krku – magickým růžencem s více než stovkou různých lidských lebečních kostí. Ve svém meditačním posedu má pravou

⁸ Dukang – slavnostní síň určená pro náboženské rituály a shromažďování mnichů

ruku zkroucenou v nepřírozeném úhlu, bříškem dlaně se opírá o koleno a v prstech pomalu protáčí dordže⁹ – zlatý osmipaprskový hromový klín, do kterého jako by soustředil veškerou svou energii. Vypadá – zjednodušeně řečeno – jako malinká jednoruční činka, ovšem místo závaží na koncích tyče kruhovitě vyběhá osm paprsků s jedním středovým, které se pak spojily v kuličku. Z lamova intenzivního soustředění se dá poznat, že z tohoto rituálního předmětu čerpá silnou energii – nebo alespoň on to takto vnímá a bezděčně dává najevo.

Jako třesk zapůsobí náhlé ticho, když mniši přestali hrát na hlučné nástroje. S tichem se lama Thörpe prudce otočí, přelétne publikum očima a přes řadu mnichů rychle zaostří na Kromena, z něj ale hned přesune zrak na vedle sedícího Avieľa, chvíli ho velice bedlivě sleduje a pak spočine na Vitasovi. Ostré vrásky dodávají kulatému asijskému obličejí velkou přisnost, životní zkušenost a moudrost. Na obličejí a odhalených částech těla je vidět každá kůstka – asketismem svrasklá kůže svědčí o velké vnitřní síle a houževnatosti. Vitas vydrží ten pohled snad jen díky vzdálenosti, která ubírá na síle a důrazu. Zblízka by odolal jen chvíli. Cvak! Vitas si zařadil ten obličej, po kterém běhaly střídavě mihotavé záblesky světla ze svíček, do svého „alba“.

Lama prudce zavře oči, jeho ruka s dordžem se zastaví hvězdicí směrem k zemi, ruka v tenzi, jako kdyby se dordžem opíral o zem, jako kdyby dordže drželo na neviditelné opoře, dokonce snad nadnášelo celé jeho tělo. Dlouhé ticho bylo k nevydržení. Pak potichu, zprvu se zavřenými ústy zazní „hmmmm“, ke kterému se postupně přidávají ostatní mniši, zvuk se zesiluje, ústa se lehce otvírají a „hmmmm“ se pozvolna mění na „hmmmmóóóóááááóóóóóhmmmm“. Následuje daleko rychlejší, stále však důsledně artikulované „mani padme“ a opět „óóóóóóóóóóhmmmm...“, které končí někde v tichu, neurčitu...

Pak zazní několik posvátných žalmů, které všichni mniši horoucně zpívají. Jen naši dva návštěvníci se němě s ohromením dívají na tento působivý rituál. Kromen se rovněž neúčastní zpěvu, jakoby nad věcí, s lehkým ironickým úsměvem pokukuje po svých dvou nových hostech. Oči říkají: „To nic, to jsou jen jejich blboučké klukoviny.“ Vitas s Avielem se ale cítí velice uvolněně, jako by z nich spadlo velké břímě a obklopil je konejšivý klid.

Po téměř půlhodině zpěvů, žalmů a předřikávání svatých textů se ujal slova lama. K Vitasově a Avielově smůle v tibetštině, takže mohli jen nechat na sebe působit slova s jejich barvou, výrazem a melodií. Podle výrazu Kromenovy tváře bylo ale zjevné, že na tom není o mnoho lépe.

„Všechno vědění, všechny zkušenosti, vše můžeme vložit do jediného slova. Strádání, bolesti, úzkosti a pláč se stále střídají s bohatstvím, radostí, štěstím a smíchem. Vše už tu bylo, vše přijde znovu zpět, tak jako my se vrátíme v novém rozměru. My už teď řadu let trpíme, strádáme, umíráme. Ne však nadarmo. Velice brzo přijde čas změn, čas, kdy se nás může dotknout dobro, přijde ta nejvyšší pravda. Bude to jen vánek, na který musíme být, bratři, připraveni. Nesmíme ho propásnout, nesmí nám proklouznout, nesmí nám uniknout. Chceme-li vstoupit v příštím životě do vyšší roviny, musíme pro to taky něco udělat. Proto, bratři, modleme se, meditujme, nacvičujme buddhistické arúpadžhány, studujme slova bódhisattvů, buddhů, jakož i nejvyššího, osvíceného Buddha, Siddhárthy Gautamy. Mějme oči otevřené, cvičme svou vůli, své tělo, nebraňme se tomu, co se nás dotkne. Nevíte, zda to je mráz či horko, sladké či slané, v jaké podobě to přijde, jestli jako sup, ryba nebo člověk, lavina kamení nebo sněhu. Přijde NĚCO, co budeme muset rozpoznat a věnovat tomu svůj život. A pokud to správně uchopíme, bude to naše radost, štěstí, láska, smích, vyšší úroveň v novém životě.“

Nastala dlouhá pauza, kterou přerušilo „Óóóóhmmmm, MANI PADME Hhuuuuuuummmmm“, ke kterému se opět přidali všichni mniši. Vzápětí se ale rozpoutala obrovská vřava. Několik mnichů bušilo do bubínků, někteří do gongů, naplno se rozezvučely všechny rag–dungy, lastury... Po chvíli jako když utne a byl konec obřadu. Do dukangu vtrhlo několik mnichů, kteří rozdávali čaj s máslem a campu.

Naše trojice se otočila i s polštáři k sobě, všichni usrkávali čaj. Celá místnost jemně hučela navzájem se bavícími mnichy.

⁹ Dordže / dordje / vadžra / hromoklín – slovo původem ze sanskrtu, často překládáno jako „diamant“. Ve skutečnosti znamená „nezničitelný“. Rituální předmět, který je často používán v tantrických rituálech. Jeden z nejdůležitějších buddhistických symbolů.

„No, přiznám se, že jsem z toho moc neměl, když tibetsky neumím, ale pěkné to bylo. Tak spust'te, o co tady jde?“ ptá se Vitas lámanou angličtinou, aby rozuměl i Aviel. Sám si stále klade otázku, zda neudělal chybu, když kývl na Kromenovu nabídku. Nemá udělat v jejich vztahu rychlý řez? Ale to přece může udělat kdykoliv, teď je zajímavé, co přinese dnešek, co zítřek...

„No, kde bych tak začal...“ drbe se Kromen za uchem.

„U pravdy, u pravdy,“ provokativně vybízí Aviel.

„Pánové, k oběma z vás mám docela zvláštní vztah a vím, nebo spíš cítím, že vám můžu důvěřovat. Jenomže... ono to není tak jednoduché. Jsem tady už čtyři měsíce, naprosto jsem se aklimatizoval, vím už, jak tady všechno chodí, ale taky bych se rád někdy vrátil domů. Mám tam rodinu, děti... Jenomže tu mám jeden úkol. Potřebuju ho rychle splnit. Máme zhruba tak čtrnáct dní na to, abychom ho uskutečnili a pak se sebrali a vrátili. Do měsíce začne být taková zima a cesta bude tak neschůdná, že se pak o návratu budeme moci bavit až příští rok na jaře. Je vám to jasné?“

„A ten úkol...?“ dotírá Aviel.

„... ten úkol – s tím úkolem bych se vám rád svěřil, až přijde pravý čas.“

„To snad přeháníte! Vytáhnete nás sem a nic nám neřeknete? Teď jsme přece na stejné lodi!“ povykovali Aviel s Vitaselem jeden přes druhého.

„Tak to sorry, sorry, já jsem vám vůbec nic nesliboval,“ bránil se Kromen. „Vy jste se sami rozhodli přijet. Kdybyste nechtěli, tak tady nejste. Jeden jak druhý! A co jste do toho investovali? Nic! Skoro nic!“

„Čas! Práci doma,“ zalže Vitas. „To je málo?“

„Plky! Plky! I tu cestu jsem vám zaplatil. A co by jiní dali za takový výlet...“ Kromen musel náhle ztišit hlas, protože k nim s úklonami a sepjatýma rukama přišel mnich v červeném rouchu a s bezelstným úsměvem každého počastoval dobrosrdečným pohledem. „Tak to jsou vaši přátelé, kušó Kromene? Velice rád vás poznávám. Necht' zde naleznete mír a pravdu – a dá-li Bůh, i své probuzení.“

„Ano, ano, kušó Tungjure. To jsou oni. Lama rinpoče bude mít velkou radost. Mohou nám všem dát přesně to, co se od nich očekává.“

„A můžeme vědět,“ táže se Aviel, vědom si toho, že uvádí Kromena do rozpaků, „co se od nás očekává?“

„Do všeho vás zasvěťím,“ praví Kromen okázale naoko pro uši mnicha Tungjura a vstal, snad aby neseseděl vedle stojícího, ve zdejší hierarchii vysoko postaveného mnicha. Kromen ho prsty lehce vzal za loket stranou a spiklenecky se ptá: „Myslíte, že by mě ctihodný rinpoče přijal? Rád bych s ním právě tyto důležité věci probral.“

„Zkusím to. Myslím, že sám by s vámi rád mluvil. Dám vám vědět. Postaráte se o jejich ubytování a vše okolo, vidíte? Musí být spokojeni.“

„Víte, že na mě je naprosté spolehnutí. Vše jsem dodržel. Doufám, že rinpoče nejsvětější lama zase dodrží své slovo.“

„Nemohu mluvit za osvíceného, ale pokud vám nějaké dal, víte, že ho dodrží. Ale bezpochyby si taky musí ověřit, že vše je na svém místě, že vše funguje tak, jak má.“

„O tom ať nikdo nepochybuje,“ uzavřel Kromen suverénně a s úsměvem, s lehkou úklonou se rozloučili.

„Pojďte,“ řekl stroze sedícím druhům. „Napřed vás tady se vším seznámím.“

Trojice vyšla z dukangu na poměrně ostré ranní slunce, takže i přes vysokou nadmořskou výšku a břítký vzduch je pohladilo příjemné teplo. Kromen ukazoval svým přátelům monumentální skalní útvar, který sloužil lámaserii jako útočiště. Je to vlastně kousek náhorní plošiny na náhorní plošině – střeše světa. Výškově různě vrstvené kopce a stráně se svými jeskyněmi, skalními útesy vytvářejí z tohoto kousku světa izolované království. Na šířku rozsáhlé skoro stejně jako do výšky. Všude se v různém rytmu pohybují mniši – většina jde evidentně za prací, táhnou jaky či kozy na lepší pastvu, někteří meditují, disputují mezi sebou, nahlas mumlají sútry a mantry...

„Je to jeden z největších a současně nejtajnějších buddhistických klášterů – lámaserií – v Tibetu, tedy přesněji v Indii,“ vysvětluje Kromen svým druhům. „O nějakou stovku kilometrů dál na sever je indické území Ladákh, obecně ve světě známé jako Malý Tibet, které je uznávané za největší útočiště buddhistů. O zdejších místech ví ale jen pár zasvěcených. Je tu zhruba 130 mnichů, a to nejrůznějšího

zaměření – nejrozšířenější je tu škola Gelugpa,¹⁰ sám se v tom nevyznám a není mým cílem se v tom vyznat. Ale jen asi třicet mnichů se věnuje skutečně výhradně intenzivní duchovní činnosti a necelou desítku tvoří tzv. kashag – to byla dříve vláda v Tibetu, takže tady se mu říká malý kashag. Anebo prostě jen kashag – každý ví, co se tím má na mysli. A kashagu vládne opat – lama Thörpe Tändzin.“

„A ta zbývající většina?“ sleduje Vitas okolní cvrkot.

„To jsou nejrůznější lidé, kteří uprchli z Číny ať už z politických důvodů, nebo prostě jen proto, že měli hlad. Nebo pocházejí z různých jiných míst – někteří jsou retardovaní, někteří jen pracují a jsou spokojení, že mají co jíst. Je to prostě všehochuť – a jako v každé komunitě musíte mít nějakého blázna, inťouše, básníka, zloděje, práškače... tak i tady máte tu nejširší lidskou škálu, na kterou můžete pomyslet. Svět ve světě. Drtivá většina jsou buddhisté, nebo se tak alespoň tváří, pár jich tu je hinduistů, dokonce tu donedávna bylo i pár muslimů a bönistů. Bönismus bylo náboženství, které předcházelo buddhismu. Taky z něho zůstalo spousta šamanských nesmyslů jako zlozvyky. Jo a v téhle chvíli tu máme dokonce i dva zazděné buddhistické poustevníky...“

„Zazděné?“ vyjekl Aviel.

„Jooo,“ chechtavě odpověděl Kromen a táhl oba skalnatou pěšinkou k úplně samostatnému skalnímu bloku, zcela izolovanému na odvrácené straně lámaserie. Museli napřed sejít kus po pěšince okolo skály, aby se pak vyšplhali po další a otevřel se jim tak výhled na část divokého horstva přikrytého okrovým pláštěm s bílými čepičkami, rozpínající se směrem na severovýchod. Směrem, kde vzdušnou čarou nepříliš daleko leží starověké město Guge.

„Jeden je tibetský mnich, který kdysi bojoval jako partyzán proti Číňanům, a druhý poutník, který sem přišel na jaře. Týden přede mnou. Buddha. Odněkud z Číny. Tak se mu tu zalíbilo, že se rozhodl, že to bude konec jeho cesty. A to doslova. Lama s tím souhlasil a zazdílil ho támhle v té skále,“ ukazuje na masiv před sebou.

„Wung Pien, jejich opatrovník, jim jednou denně přinese misku campy, trochu čaje a vody. Nic víc. Dá jim to malou škvírou a pak tam strčí šutr, takže oni nemají šanci kromě pár vteřin denně vidět ani záblesk světla. Nikdo s nimi nesmí mluvit, aby se mohli nerušeně oddat svým meditacím. Jak říkají buddhisti – aby mohli odpoutat své duševní, astrální tělo od té zbytečné tělesné schránky.“

Kromen ukazuje na těžko postřehnutelný výklenek, který nevznikl přírodní cestou. Byla to vlastně taková vyboulčina, které by si asi nikdo nevšiml, pokud by na ni nebyl upozorněn. „Támhle je ten blázen...“

„A jak dlouho tam bude?“ ptá se Aviel.

Kromen se rozchechtal. „No furt – dokud nedojde k osvícení. Pár let, anebo taky do smrti. Až umře, zbouraj tu bradavici i s ním a jeho tělo nechaj sežrat supům. Zdejší zvyklost. A támhle je ten druhý cvok, to je nějaký starý Khampa, který prý bojoval s Číňany při okupaci Tibetu,“ ukazuje na dvě stě metrů vzdálenou další vyboulčinu.

Z Vitase otráveně vylétlo: „Proč to tak zesměšňujete? Když je to naplňuje, tak se tomu přece nemůžete smát...?“

„Chápu, že nemusí být každý jako já, ale proč by měl někdo umírat v téhle díře – bez světla, aniž by si mohl s kýmkoliv promluvit, jen sám a sám? Vždyť to je nejhorší vězení, kobka, samotka na světě!!!“ postupně zvyšujícím hlasem ze sebe vyštěkává Kromen. „Takhle se netrestá ani ten nejtěžší kriminálník v Evropě za nejběsilejší vraždy!“

„On ví, proč tam je. A vy nemůžete popřít staletou tradici, kterou si tato kultura prošla. Víte, jaký smích byste musel vyvolat u kdejakého domorodce v amazonských pralesích svými projevy a přístupem ke světu?“

¹⁰ Gelugpa – („Cesta ctnostné řehole“ nebo „Škola vzorné ctnosti“) poslední ze čtyř škol tibetského buddhismu. Známá též jako „Žlutá škola“ nebo „Škola žlutých čepic“. Zakladatelem je Congkhapa (14.–15. st.), stoupencem a hlavním světským představitelem je i současný 14. dalajláma Tändzin Gjamccho.

Kromen otráveně rozhodil rukama. „No jo, už chápu, proč vás tu lama chtěl. Jak ale mohl tušit, že zrovna vy budete tak tolerantní a budete si hrát na všechápající osvícenou bytost...?“

„Mě chtěl? Mě osobně?“ s údivem mu skočil Vitas do řeči.

„No to byste měl sám dobře vědět, když jste tak chytřej.“ Naštvaný Kromen, který nečekaně přešel do češtiny, zvedl rezignovaně ruce, obrátil se zpět směrem k lámaserii a sám bez svých společníků sestupoval zpátky. Ti ho následovali jen pár metrů, pak to vzdali. „Vždycky jste byl ten chytřej,“ volal rozhořčeně česky dál někam dolů, jak sbíhal kamenitou pěšinkou a máchal přitom rukama. „A co jste tou svou chytrostí získal? Hovno! Co jste vydělal? Hovno! Jste spokojenější, dosáhl jste cíle svého života? Hovno! Hovno! Vždycky jste byl schopnej akorát mlátit svou držkou do druhých a připravovat je o iluze!“ volal vzdalující se Kromen.

„Tak počkejte přece! Co kdybyste nám už aspoň řekl, o co tu jde?“ volal za ním Vitas. Aviel, který sice česky nerozuměl, ale cítil tu konfliktní situaci, ho chytil za rameno a uklidňoval.

„Nechte ho, ono ho to přejde. Pojd'te se radši projít, ať to tady trochu poznáme.“

Chvíli ještě sledovali rukama máchajícího Kromena, mizejícího mezi skalisky lámaserie.

Oba jindžové se pak rozhodli probádat zdejší obydlené skalní bludiště.

8. Rudolfinum

„Tak tomu nerozumím,“ říká producent a moderátor Rokos Vitasovi a kroutí s dobrosrdečným úsměvem svou plešatou hlavou. „Vysvětlete mi to ještě jednou. Jak ten podvod vlastně proběhl?“

„Jednoduše,“ povídá trochu nervózně Vitas, protože je to jeho uváděcí rozhovor s producentem, který by mohl změnit jeho budoucnost. Stát se reportérem renomovaného pořadu Škraloup by znamenalo výrazný posun v kariéře. Už řadu let byl píšícím novinářem a sám cítil, že by to chtělo nějakou změnu. Bavilo ho vystavět z každé kauzy příběh. Dráždila ho syntéza složek – hudební, verbální, obrazové. Informaci někdy poskytuje obraz, někdy zvuk. Navzájem se doplňují a někdy jdou naopak jakoby proti sobě. Je úžasné využít umění kontrastu, kdy respondent zaníceně vypovídá, vysvětluje nějaké „A“, ovšem do obrazu dáte „B“ a tím mu celou jeho verzi shodíte, aniž byste řekli jediné slovo. Dráždit publikum stálým posouváním vyřešení dramatické situace, prokládat smrtelné vážno humorem, zaskočit diváka, ukázat tápání v cestě za pravdou... Umění hrát si se slovy, obrazem, zvukem, to dokáže jen málokdo. Drtivá většina reportérů a redaktorů používá jen placaté, černobílé vidění – ten ukradl milion, tak odchytnout ho jako všivou zvěř a sejmout! Jednoduchá, dopředu čitelná rovnice s dávno známým výsledkem.

„Je běžné si zaúvěrovat nemovitost, tedy zastavit ji za úvěr. Pak s ní ale nemůžete hnout, protože nemovitost je vázána zástavním právem u banky. Když to uděláte vy jako fyzická osoba, nic s tím neprovedete – přišla by na vás exekuce. Musíte úvěr splácet, nebo přijdete o nemovitost. Ovšem pokud nemovitost vlastní právnická osoba, tedy firma, která má samozřejmě nějaké majitele, mohou tito majitelé snadno převést firmu i se zastavenou nemovitostí. Zcela legitimní krok. Nikdo vám nemůže říct ani ťuk. A když tu firmu převedete například na nějakého Ukrajince, který zmizí někde na Východě, tak jen zaplatíte nějaký šušeň bílému koni, nebo dokonce vůbec nic, pokud mu ukážete dno Slapské přehrady, a ve výsledku shrábnete celý úvěr. Ať si banka vymáhá peníze po někom, koho stejně nenajde. A že ta nemovitost je ruina, která nemá ani zbla hodnotu onoho úvěru, to přece není vaše věc. Nikdo na vás nemůže, protože vy s tím nemáte nic společného. Podle práva!“ rychle ještě dodá Vitas.

Rokos chvíli kouká do očí Vitasovi, pak vytasí ukazováček a zamíří ho na Vitase. „A máte to zichr?“

Rokos byl dramaturgem a současně moderátorem pořadu – a ač to na obrazovce tak nevypadalo, byl natolik mrňavý, že s ním vydatně cloumal napoleonský komplex. Nosil nenápadně vysoké podpatky a neustále se snažil mít vypjatou hrud' a pršák tak nahoře, že často působil jako prohnutý luk – hlava a paty dozadu a břichem, do kterého s oblibou soukal různé tučné pochutiny, prorážel vzduch před sebou. Tětivu, která ho prohýbala někdy více a někdy méně, napínaly jeho moderátorské kousky a obzvláště ankety typu TýTý, v nichž bojoval o přední místa. Rokos samozřejmě navenek hrál, že ho něco tak stupidního jako tato anketa o nejoblíbenější tvář televizních obrazovek, určená pro nejspodnější lůzu, vůbec nevzrušuje. Ale sám Vitas ho jednou později přistihl, když vpadl do jeho kanceláře, jak slintá u vyhlášení výsledků TýTý. Rychle to přepnul, ale bylo to jasné. Nejvíc však Vitase popuzovalo, když s ním byl na veřejnosti – šli po ulici nebo cestou na oběd nebo jen něco někde řešili – dvojici zastavovali lidé a hluboce se před Rokosem klaněli. „Pane Rokosi, děláte to fantasticky. Tak nádherné reportáže máte...“

Vitas chtěl vždycky řvát: „Vy volové, on dělá hovno, akorát kritizuje a strká tu svou držku před kameru. V životě žádnou reportáž nenatočil!“ Vždy ale jen v duchu hrdě mávl rukou a dělal, že je nad věcí a že je mu to fuk. Ale nebylo.

Čím si ale nejvíc Rokos konejšil své napoleonské ego, byl jeho vedlejšák. Médiatrénink. Firmy a obzvláště podnikatelé s choulostivým předmětem podnikání si ho najímali a mediální guru je za slušný peníz učil, jak se chovat před kamerou a čeho se vyvarovat. Rokos to dotáhl do tak dokonalých měřítek, že na médiatrénink nosil kazety s reportážemi svých reportérů a na konkrétních případech ukazoval,

jakých chyb se přistižení lumpové dopustili. Smál se spolu se svým společníkem Božíkem, který mu v tomto byznysu organizačně pomáhal, že vlastně prodal danou reportáž dvakrát. Jednou na oltář veřejnoprávního média a podruhé pro povznesení úrovně podnikatelského cechu. Jednou se mu dokonce podařil husarský kousek, když jeden z jeho reportérů znectil v reportáži ne příliš korektního podnikatele a on dokázal namíchnutého a k žalobě odhodlaného zlotřilce přesvědčit nejen k tomu, aby žalobu stáhl, ale ještě z něj vymačkal díky téže reportáži sto tisíc formou médiatréningu. Motto bylo prosté: aby se příště dokázal před nactiurhačským reportérem bránit. „Vždyť jsem zachránil televizi před žalobou,“ chechtal se s Božíkem s hrdě vypjatou hrudí jako luk.

„Všechno mám jištěný – výpisy z katastru nemovitostí, zástavní právo, vše,“ povídá Vitas napjatému Rokosovi.

„Dobrá, chci ještě vidět scénář. Máte na to tři natáčecí dny. Když nemáte zkušenosti s natáčením, dám vám dobrého, samostatného kameramana a zvukaře. Jděte do toho!“

Jo, scénář? No, když scénář, tak scénář. Připravil ho tak, že když jej předložil Rokosovi, ten něco neartikulovaného vykřikl a běžel do vedlejší kanceláře, kde posedávali reportéři a telefonovali či se navzájem bavili.

„Tak milánkové, poprvé v životě tady vidím scénář. Styďte se a čtěte!“ Vitas se rozpačitě usmíval. Nevěděl, zda to má znamenat obdiv, či ironii, po níž odejde jako spráskaný pes. Scénář vzbudil smích. Kolega Budil ho chytil za ramena se slovy: „Neblázni, to bys nikdy nic nenatočil, kdybys to psal takhle dopodrobna. A jak můžeš dopředu vědět, že ti někdo řekne přesně tohle a tohle slovo??? To můžeš chtít v hraném dokumentu. Ale v investigativní reportáži, kde vůbec nevíš, kdo ti co řekne? Stejně ti každéj uteče a nikdo se s tebou nebude bavit. Neblbni. A kromě toho,“ protáhl tvář do podoby přísného učitele, „kurvíš nám normy!“

Vitas ani sám nevěděl jak, ale reportáž se mu podařilo natočit přesně podle scénáře. I s tím, že nikde nenašel Kromena. Doma, kde se už neshledal ani s maskáčovým mužičkem, ve firmě, nikde. Neměl ponětí o tom, že Kromen věděl o každém jeho kroku a samotný scénář měl přečtený ještě před natáčením.

Reportáž vyvolala v televizi velkou bouři. Řada kolegů mu gratulovala ke skvělému entrée. Velice chytrý podvod nepodvod s převodem zadlužené firmy vzbudil takový ohlas, že ho požádalo o rozhovor šest různých složek policie. Cizinecká, Útvar pro boj s organizovaným zločinem, Služba pro boj s hospodářskou kriminalitou, příslušníci Bezpečnostní informační služby a další a další... Všichni ovšem diskrétně, jen tak mimo oficiální půdu policie i televize. Jenomže v té době Vitas netušil, že někteří pracovali pro samotného Kromena, který nutně potřeboval vědět, co všechno Vitas ví.

„Dobrý den, to je redaktor Vitas?“ ozvalo se z telefonu v kanceláři, kterou Vitas vyfasoval v České televizi. Jeho přestup z novin do renomovaného investigativního pořadu Škraloup byl rychlý.^{[1][2][3][4][5][6][7][8][9][10][11][12][13][14][15][16][17][18][19][20][21][22][23][24][25][26][27][28][29][30][31][32][33][34][35][36][37][38][39][40][41][42][43][44][45][46][47][48][49][50][51][52][53][54][55][56][57][58][59][60][61][62][63][64][65][66][67][68][69][70][71][72][73][74][75][76][77][78][79][80][81][82][83][84][85][86][87][88][89][90][91][92][93][94][95][96][97][98][99][100]} „Ano, u telefonu. Přejete si?“

„Jsem poručík Adam Petrovský z hospodářské kriminálky. Musím říct, že mě dost zaujala vaše reportáž o chebském Rudolfinu. Mohl byste na chvíli přijít k nám do Bartolomějské a popovídat si o tom?“

„A proč? Bude to mít nějaký význam?“ tázal se nevzrušeně Vitas, kterého už bezvýsledné schůzky s různými policisty začaly unavovat. A troška blafu taky neuškodí...

„O tom nepochybujte. Myslím, že máme stejný cíl.“

„Obávám se, že naše cíle rozhodně nejsou totožné, ale budiž. Pod podmínkou, že to bude vzájemně. Že mi i vy něco řeknete.“

„Proč ne? Domluvíme se. Co takhle pozítří ve tři odpoledne?“

„Platí.“

Když byl Vitas předveden dozorcí službou do kanceláře, čekali tam na něj dva pánové v civilu.

„Dobrý den, pane redaktore,“ podával mu ruku jeden z nich s jakýmsi provinilým úsměvem, který hned vysvětlil. „Bohužel poručík Adam Petrovský musel náhle odjet do terénu na jednu akci, takže si tu budeme muset vystačit sami ve třech. Já jsem...“

„... promiňte, ale taková nebyla domluva,“ reagoval rozhořčený Vitas. „To jste mi mohli alespoň zavolat...“

„Ovšem, kdyby bylo kam. Zkoušeli jsme to, ale nesehnali jsme vás.“ Argument, se kterým se dalo těžko polemizovat. V té době ještě mobilní telefony nebyly běžnou záležitostí.

Vitas akceptoval danou situaci přes velký odpor. Omezil se alespoň na méně podstatné údaje. Ty nejdůležitější si nechal pro sebe. A i to, co řekl, jim sázel velice stroze a odměřeně. Policisté ještě postaru tūkali do psacího stroje tak pomalu, že by jim to Vitas nejráději sám napsal.

„Takže tady nám to podepište, a kdybyste si na něco vzpomněl, tak nám zavolejte.“

„No, vyřídte poručíkovi Petrovskému, že si možná na něco ještě vzpomenu, ale to by musel on osobně za mnou přijet; a s nějakým recipročním dárečkem...“

Na to policisté reagovali jen zvednutým obočím, nijak to nekomentovali. Vitas opustil proslulou historickou kriminálku v Bartolomějské naprosto znechucený. Vyhecovaný úspěchem očekával daleko větší přínos od všech okolo, a ne jen sosání jeho cenných, těžce získaných informací. Až daleko později si zvykl, že to je běžný postup – vymačkat zdroj jako citrón a odhodit. A je jedno, jestli to dělají novináři nebo policisté.

„PLAŠÍŠ SLUŠNÉ LIDI!“ čte Vitas znovu a znovu se zachmuřenou tváří. Tři slova na bílém papíru. Tento dopis už dostal do redakce Škraloupu. Zhruba jednou měsíčně dostával psaníčka neznámého autora do redakce novin Cesta. Se slovy jako „KECÁŠ!“, „JEN PROVOKUJEŠ!“. Toto je však první dopis tohoto druhu do televize. Ale nemá smysl se tomu věnovat. Co s tím? Žádné řešení nevidí. Stejně ho však po přečtení těch pár slov na okamžik ovine mrazivý mráček...

Soudce Brodek byl tak výrazně zrzavý, že sedět spolu v noci u táboráku, spletete si jeho spletité zářící kudrny se samotným ohněm. Z hlavy mu vystřelují temně hnědé oči, jakoby zastřené lehkým oparem, pod ním ale nesmírně živé. Po celý život se cítil být natolik vyřazeným ze společnosti, že se brzy, už v době dospívání sám pasoval do pozice izolovaného individualisty. Není pouze jasné, co ovlivnilo co. Zda fyziognomie povahu, či povaha fyziognomii. Jako nejschůdnější vysvětlení se nabízí, že obé se promítlo do jeho vývoje. Vývoje intelektuála, který se provždy soustředí pouze na studium. Obyčejný život ho bude zajímat jen potud, pokud mu pomůže pochopit právo, zákon. Pro něj totiž byl, je a vždy bude zákon, ústava a právní řád víc než slovo Boží. Víc než jakékoliv mravní hodnoty, protože naplňování litery zákona je pro něj tou největší mravní hodnotou. Největší životní autoritou pro něj nebyl otec nebo Bůh, ale zákon, který v sobě kromě dalšího nahrazoval i tyto rozměry – otce a Boha. Tento pohled na svět, sice zúžený jako pohled řidiče tanku průzorem jen na malou výseč reality, mu umožňoval úspěšně pronikat přes všechny překážky a upalovat za svým cílem nerozptylovaný žádnými zbytečnostmi citu a rozmary osobního života. Před poměrně mladým, s bídou čtyřicetiletým soudcem, se rýsovala velice slibná kariéra. Právo, jeho řád, si před něj položilo rovné, blýskavé kolejnice, na nichž bylo zcela jasné, kde, za jak dlouho a v jaké situaci přijde ta či ona zastávka.

Takovýma očima viděl Vitas soudce Brodka, který ani nehnul brvou, když do něj Mája v největší soudní síni Městského soudu v Praze bušila nařčeními ze spojení s estébáky, z podjatosti, ze zaujatosti proti... nu... proti všemu lidskému. Brodek ji vždy s mrtvolnou, zcela nehybnou tváří vyslechl a učinil rozhodnutí – zcela v duchu chladného právního kalkulu. Příšerná akustika soudního sálu nutila diváky sedět v předklonu a eliminovat echo každého slova z vět, které zněly jako podrážděný hukot včel. Soudcovy lakonické, úsečné reakce působily jako hráz, o kterou se chaotické včely vždy rozplácly. O to popuzeněji potom znovu vzlétly za temného přizvukování většiny obecenstva, které bylo složené převážně z bývalého disidentského undergroundu. Snažily se sešíkovat do útočného roje a vyrazit znovu na svého úhlavního nepřítele.

Samotný Vitas byl rovněž v prostorách soudu pod přísným dohledem. Májiní obdivovatelé ho vztekle fotili, ukazovali si na něj prstem a šuškali si navzájem se zamračeným obočím. Jejich vztek vůči Vitasovi byl ale poznamenaný především bezmocností nalézt na Vitasovi jakoukoliv spojitost s estébáckým světem.

Vědomí této bezradnosti samozřejmě pravičáckého Vitase rozesmávalo až do spontánního zachrochtání. Kdepak Vitas – byl šťastný za revoluci, také cinkal klíči v euforickém nadšení na Václaváku, také volal ono „Už je to tady!“.

Samozřejmě, vždycky se dá na někoho něco najít. Tedy i na Vitase. A on si toho byl vědom. Pocházel totiž ze silně katolické rodiny, což se dalo snadno vyčmuchtat, tedy i použít k diskreditaci. Tenhle věřící fanatik přece „brání majetek svého duchovního bratrstva! FUJ!“.

Jeho strýc byl jezuita a slavný šéfredaktor Vatikánských listů v Římě, odkud brojil v rozhlase i novinách proti komunismu. Další jeho prastrýc byl jako slavný mystik a filolog ubit komunisty při výsleších.

A samotný Vitas? Věřící, pouze si není schopen Boha tak nějak přesně personifikovat, formulovat. Komunistická doba v Čechách byla vůči veškeré církvi likvidační a to samozřejmě znamenalo i jeho výchovu. V dobrém i zlém. V komunismu mu rodiče povolovali zakázané světy jen do té míry, aby mu neublížily. Vitase to s odstupem času mrzelo, ale co jim může vyčítat? Rodiče zpravidla chtějí pro své dítě to nejlepší, i kdyby mu to mělo ublížit sebevíc, možná dokonce i kdyby ho to mělo zabít.

Jako dnes si vybavuje scénu ve škole, když mu bylo osm let. Psal se rok 1968, doba okupace Československa Sovětskou armádou, nicméně právě proto také doba jisté vnitřní tolerance a soudržnosti. Jedním z volitelných předmětů bylo náboženství, které komunisté později zrušili úplně. Byl večer po vyučování, táta stál metr od jeho třídní učitelky a strašně se potil. Malý Vitas zespondu koukal na ty dva dospěláky a... CVAK! Vše mu utkvělo dodnes v paměti, protože tomu sice nerozuměl, ale cítil ve slovech i samotné atmosféře obrovské napětí. Táta řekl učitelce tlumeným hlasem, že by velice rád, kdyby jeho syn mohl chodit na náboženství, ale jen kdyby to nebylo zaznamenáno v jeho osobních materiálech. Soudružka učitelka byla rovněž rozechvělá. Nevěděla kam s očima, bezmyšlenkovitě Vitase hrubě hladila po vlasech, jako kdyby se ze dveří pokoušela ošmirglovat starý lak. Zřejmě ani netušila, že ho hladí. S velkou námahou ze sebe vysoukala: „Promiňte, ale to já opravdu nemůžu. Buď tam bude chodit a pak to BUDE zapsáno, že tam chodil, anebo nebude a pak to zapsáno nebude. Ale nemůžu to napsat nebo nenapsat jinak.“

Nastala dlouhá trapná pauza, kdy každý koukal jinam. Soudružka učitelka si už dávno zjevně přála odejít, zmizet, zato táta chtěl pořád přesvědčovat, ale nic mu nevycházelo z úst – stále lehce pootevřených, jako kdyby to bylo někde vevnitř zadrhnuté, ucpaný ventil či tak něco...

Malý Vitas jen zíral nahoru na ty dvě těžce oddychující hlavy a nechápal, v čem je problém. Tehdy netušil, že zápisem takové marginálnosti by zásadně poznamenal svůj osud. Všechny další školy by před ním zůstaly uzavřeny. Když to daleko později jako starší člověk pochopil, nikdy to tátovi nevyčítal. Tento příklad však dokonale vykresloval atmosféru, v níž vyrůstal. K jasně negativnímu postoji vůči komunistickému režimu dospěl až daleko později.

A přístup k Bohu? Ovlivněn prostředím, ve kterém vyrůstal, sice v Boha věřil, ale se vzrůstajícím věkem mu byly nedělní návštěvy kostela a bohoslužby velice nepříjemné. Přísné katolické prostředí v komunistické ohradě a bohužel i prezentace zdecimovaných církevních představitelů v něm budily jen pocity nedůvěry zabalené do neprodyšného, dusícího černého sametu. Vše vnímal s pocity hraničícími s fobií. Když vešel do kostela, mohutná loď ho v prsou sevřela jako svěrák a malý Vitas tajně propadl úvahám o tom, jaký je rozdíl mezi Bohem a Ďáblem. Přitom si původně myslel, že Bůh by pro něj měl být něco jako starší a chytřejší brácha, který mu pomůže v zoufalých situacích, s nimiž se nechce svěřit ani rodičům. A navíc by měl být vtipný a stále veselý kumpán. Ono to tak bohužel nefungovalo. Ovšem o tom, že Bůh je šprýmař, nepochybuje dodnes. Musí se náramně bavit, když vidí tu spoušť tady dole.

Způsoby boje Máji, obžalované z pozměňování a padělání úředních listin, byly samozřejmě různé. Faktů se držet nemohla, ty směřovaly jednoznačně proti ní. Příčinou neustále odkládaných soudních jednání byly nemoci a šetření vyšších instancí o možné podjatosti soudu – vždy zamítnuto. Tu a tam musela jít nebohá Mája do vazby, protože počet prokazatelně padělaných listin rostl do závratného množství. Z její strany, hlavně od jejích příznivců, pak přišly okamžité reakce, že umírající Mája je na tom

zdravotně tak špatně, že se nemusí dožít propuštění z vazby. Spousta spekulací o jejím zdravotním stavu Vitase přinutila oslovit příslušného vězeňského lékaře.

„Já vám přece nemůžu říct nic o zdravotním stavu žádného, a už vůbec ne vazebně stíhaného člověka, to jste se zbláznil!“ křičel na něj do telefonu lékař. Vitas na něj ale vytáhl všechny možné i nemožné argumenty včetně těch, že nebohé Máji ve vazbě podle jejích slov ubližují, až se mu podařilo lékaře tak rozčílit, že na něj řval: „Co jste si myslel, člověče? Že tady je to procházka růžovým sadem nebo co? Jistěže to psychicky není žádná lahůdka, žaludeční vředy tu může mít kdekdo...“

„Tak žaludeční vředy, říkáte...?“ chytá ho rychle za slovo Vitas.

„Ale to víte, že jo. To tu má každý druhý.“

„Vždyť přece měla umírat...?“

„Kulový umírat, ta je živá jak rybička. Aspoň na pomlouvání je zdravá až až...“

Po delším váhání a mnoha konzultacích nakonec údaje z rozhovoru Vitas nepoužil. Věděl, že zveřejnění diagnózy, byť směšné vzhledem k daným okolnostem projednávaným u soudu, by mohlo být velice zranitelným krokem. Věnoval se ale případu intenzivně dál. Absolvoval desítky soudních líčení, kde studoval chování Máji, stejně jako soudce Brodka, jemuž se až obdivoval pro jeho odstup a chlad, se kterým přijímal urážky a dehonestaci ze strany obžalované a jejích přívrženců.

9. Seznámení s lámaserií

Byli stále na zvědavé obchůzce na skalních stezkách, jen kousek od kláštera, není-li to příliš honosné slovo pro skalní bludiště.

„Netušíte, proč jsme tady?“ nadhodí Vitas otázku, která v obou hlodá.

„Protože jsme přece chtěli vypadnout z civilizace,“ zasměje se trpce Aviel, ale hned dodává: „Nevím samozřejmě přesně, ale domnívám se, že to má něco společného s tím, že já jsem žid a vy křesťan. Byť nevím, co se ode mne očekává, protože nejsem ani praktikující žid.“

„S mým křesťanstvím je to taky nahnuté,“ dodává Vitas. Sotva ale stačil dopovědět, vrhl se k oběma postarší mnich s neuvěřitelně pohyblivou mimikou. Jeho lícní, krční... snad všechny svaly na hlavě se neustále dmuly a přelávaly, jako kdyby do něj někdo pouštěl elektrický proud a všechny svaly tím rozpochoval. Tradičně plešatá hlava ještě zdůrazňovala nezkrotitelnost všech svalů.

„Jindžíí!“ volá na ně a drží si lalůček levého ucha. Ani nečeká na jejich pozdrav a hurónsky na oba huláká školometskou angličtinou. „A teď mi laskavě řekněte, co tu bylo dřív: buddhistický, anebo hinduistický tantrismus?“ Ruce mu vystřelily do vzduchu a každý ukazováček pomyslně zapíchl do jednoho z nich.

Vitas s Avielem se na sebe rozpačitě koukli a Aviel vyhybavě odpověděl: „Abych se přiznal, máme problém s pojmem tantrismus, natož abychom věděli, co tu bylo dřív.“

„Jak jinak,“ smál se hinduistický učenec. „Bezbožní jindžové nemají ponětí o základní historii. Jmenuji se Mhosai Mangčug a dřív tu byl samozřejmě hinduistický a až po něm si k tantrismu číchl bud-dhismus a vzal ho za svůj... Ale tohle tady nikomu neříkejte, nebo vás ukamenujou,“ smál se, až se za břicho popadal.

Aviel s Vitasem neměli ponětí, co je na tom k smíchu, a nejistě se ošivali. Mluvil na ně cizí řečí.

„A jak se vám tu vůbec líbí? Co bohoslužba?“ vyzvídal dál.

„No, nevím, my tomu ještě moc nerozumíme,“ rozpačitě se Vitas vyhybá jasně odpovědi. „Ani tibetsky ještě neumíme. Ale pohladilo nás to na duši.“

„Jo, to jo. Ale nemyslete si, bohoslužby jsou různé – tady i v jiných lámaseriích. Jak říká tibetské přísloví – tak jako má každý kraj své nářečí, tak má i každý lama svou vlastní doktrínu. Jo a viděli jste už naši knihovnu?“ změnil náhle téma a opět je propíchoval ukazováčkem. „Ne? Tak pojďte.“ Rovnou sám vystřelil v ústrety skalnatým hradbám provrtaným jeskyněmi. „Náš rinpoče osvícený lama ji postavil. Postaral se za ta léta o to, aby se v těchto skalních dutinách koncentrovala největší moudrost celého světa. Myslím, že budete zírat.“

V bludišti skalnatých chodeb v lámaserií vklouzli do jedné z mnoha jeskynních prostor – ocitli se v knihovně, což byl propletenec rozšiřujících se chodeb a místností, poměrně nízkých, s oblými stropy, stěny lemovaly poličky se stovkami, tisícičkami knih. V každé širší místnůstce bylo na zemi několik dek a polštářů, na nichž jen tu a tam někdo posedával a studoval ze starých rukopisů.

Mhosai vedl Aviela za loket, rychlými kroky procházeli jednotlivými prostory knihovny a Vitas je útrpně následoval, sotva jim stačil.

„Kušó Akhume, to jsou oni...“ řekl tajuplně staříčkému mnichovi s pichlavými očima, který si je zvědavě prohlížel, jako kdyby všichni v lámaserií o nové dvojici všechno, úplně všechno věděli a ještě se bavili tím, že jen oni dva nevědí nic, přitom by tu měli sehrát nějakou významnou, zcela neznámou roli.

Po vzájemném představení si vzal staříček Akhum Aviela stranou a zavedl ho do skalních prostor, kde záhy podle Davidovy hvězdy na hřbetech některých knih Aviel poznal, že se nachází v oddělení židovské literatury. Zíral na rukopisy o kabale, Mojžíšovy spisy, talmud...

Stejně tak byl ohromen Vitas, který se ocitl v křesťanské komnatě. S úctou bral do rukou staříčké vydání Duchovních cvičení Ignáce z Loyoly, zakladatele Tovaryšstva Ježíšova, pročítal zápisky z cest

Ippolita Desideriho, který počátkem 18. století jako jeden z prvních jezuitů procházel Tibetem.¹¹ Našel tu i pár svazků elogíí – zamyšlení jezuitů nad životy právě zemřelých druhů. Musel se pousmát nad zdejšími zkoncentrovaným duchovnem – sám totiž anarchisticky hlásal, že jeho největší osobní životní biblí je Spolčení hlupců od Johna Kennedyho Toola. Ví ale, že takovou knihu tu opravdu nenajde. Ne, ne, jeho zájem o knihy neznamená velkou sečtělost a sám si to musel trpce připustit. Procházel během svého života různými fázemi – kdy hodně četl, dokonce i ve škole tajně pod lavicí Dostojevského, a kdy to prostě nešlo. Byl zoufalý, když měl před sebou rozevřenou knížku, o níž věděl, že je dobrá, a oči mu přelétávaly po slovech, řádcích, větách, obracel listy, jako by četl, ale myšlenky mu létaly někde v oblacích, takže se několikrát vrátil na stále stejné místo, protože vůbec nechápal smysl přelétnutých znaků. Pokoušel se znovu a znovu a opět nějaké slovo nebo jen přelétavá myšlenka nezadržitelně odstartovaly bláznivý let úvah a dějů na úplně jiné téma, než které bylo poskládáno ze změtí černých znaků na bílém pozadí. A největší průšvih byla jména. Bernie je bratrancem Margarety... brrr – pokud se tato informace alespoň dvakrát v nějaké formě nezopakovala, byl pro něj Bernie mužem s maskou, budícím naprostý zmatek a děs. A pak se tam zjeví Sofie, o které nemá ani potuchy, jak, kdy, proč a odkud se tam prskla... Zkoušel to i s napínavými detektivkami – výsledek byl jen nepatrně lepší.

Vitas uvízl mezi hromadou knih. Listoval si v díle Ignáce z Loyoly a myšlenky mu tentokrát kupodivu nebránily ve čtení.

¹¹ Misie v Tibetu započaly portugalským jezuitou Antóniem de Andradem (1580–1634). Ale vůbec první Evropan, který Tibet navštívil, má být údajně italský františkán českého původu Odorico da Pordenone, zvaný Oldřich Čech z Furlánska, který byl v Tibetu ve 14. století.

10. Na kuřata!

Uplynul rok od kauzy Rudolfinum. Vitas se v televizní redakci rozhodně nenudil. Natočil spoustu reportáží, které ho slušně živily, ale mezitím se připravoval na velkou ránu. Už pochopil, že chebské Rudolfinum byl slabý odvárek velké kauzy. Díky tomuto případu získal řadu kontaktů na policisty, oslovovali ho lidé z regionů, kde se přeúvěřovaly a chátraly nemovitosti.

Jednalo se o velké budovy – zámky, statky... Ovšem vždy zchátralé – ať už proto, že se na likvidaci podepsala komunistická éra, nezámek nebo restituční důvody. Pak bylo snadné pro znalce nadhodnotit nemovitost na několikanásobek skutečné odhadní ceny. Samozřejmě až poté, co Kromen danou nemovitost koupil. Tedy pardon – spíš některý z jeho bílých koní, protože on sám se už svým jménem v těchto kauzách oficiálně neangažoval.

Když Vitas objevil sklárnu v Janštejně, na které si vylámala zuby Banka Bohemia dvaceti miliony, ale dalších čtyři sta zde zanechala maličká Banka Haná, pro kterou to byla smrtící rána, řekl si, že už je čas jít s tím ven. Historická sklárna živila na Českomoravské vrchovině řadu vesnic už od počátku 19. století. Tradiční sklářské řemeslo mělo být ušlapáno finančními spekulacemi několika osob.

Jako první větší kauzu, kterou hodlal uvést po Rudolfinu, si vzal statek v Nepřevázce, kde uvízlo 90 milionů České spořitelny. Na kuřatech. Důkladně prosondoval terén, jako svědci mu posloužili místní lidé a nový majitel, který byl před kamerou díky své výřečnosti přímo ideálním respondentem. Hlavně zesměšnil všechny rádoby plány, kterými Kromenovi lidé zdůvodňovali potřebnost úvěru. Byla to například kuřata, na která požadovali tak nesmyslnou částku, jako kdyby deset kuřat mělo potřebu jedné televize a samostatné toalety.

Kauza s kuřaty Vitase natolik fascinovala, že si sám pořídil domů slepice. Možná to svědčí o zcela konkrétní diagnóze, ale jemu události prožité v práci tak pobláznily mozkové neurony, že se to muselo projevit i v soukromém životě. Bydleli s Evou a dvěma dětmi na periférii Prahy. Na polosamotě. Těžkou psychickou zátěží ze svých kauz musel nějak kompenzovat a Eva to věděla, a tak mu sama nabízela různé alternativy. A když tak hezky vyprávěl o těch kuřatech, na kterých přišla spořitelna o desítky milionů, přesvědčila ho, že návrat k přírodě je jediný způsob, jak si zachránit život a neskončit v blázninci či po infarktu v márnici.

Jenomže oba žili celý život ve městě, vesnické zákonitosti byly mimo jejich chápání. A tak po poradě s místními domorodci koupili hejno slepic, vchovaných na vesnici. Ty totiž ještě neztratily svůj mateřský pud a jako správné kvočny byly schopny postarat se (oproti „fabrickým“ kolegyním) o potenciální potomky. S Evou upravili polorozpadlou kůlnu, aby v ní byl samostatný, pletivem uzavřený, docela ohyzdně sflíkový prostor. Kde bylo třeba, přibouchal Vitas přes díru jakékoliv prkno nebo kus čehokoliv, co bylo po ruce. Honosně pak tuto stavbu pokřtili jako kurník.

A tak se těšili na první vajíčko. Jenomže na to se těšila i kuní rodinka. A nejen na vajíčko. Vybílila celý kurník. Přišlo na řadu další hejno, pak další. Cena jednoho vajíčka se zvýšila na šedesát pět korun. Oproti běžné ceně dvě koruny to byl velký přepych. Vitas se snažil zakrýt každou díru, otvor, nejednou přímo sám kůlnu hlídal a neustále ji kontroloval. Marně. Vždy to byl masakr. Ne že by si kuna sežrala jednu slepici, jejím potěšením byla lítá řež, při níž byla krev rozcákána po celém okolí. Teprve když Vitas zahradu okolo kůlny dokonaleji oplotil, nájezdy kun prořídly, až časem úplně zmizely.

Ale Vitasovi to bylo málo, a tak si vybral od souseda, který měl za kopcem snad všechna domestikovaná zvířata, bílého mladoučkému kohouta. Dali mu jméno Stalin. Vypadal jako velký frajer a pršák měl neustále nahoru. Majestátně se kýval při chůzi ze strany na stranu jako velký šéf, ale byl přitom komicky přihlouplý a bojácný.

Od té chvíle se slepicím dařilo náramně dobře. Do okamžiku, kdy jednoho krásného dne kohout zmizel. Jak Vitas později zjistil, skočil za kamarády přes kopec vykecat jim, že se má u nich doma jako

prase v žitě. Hned druhý den, když se Vitas vracel ze svých investigativních schůzek, spatřil na dvorku u kůlny hordu kohoutů, kteří si to maširovali na Stalinovo panství. Sežrali mu všechno zrní a obsloužili všechny slepice. Stalin bezmocně koukal jako mamlas. Vitas se je snažil zahnat; připadal si jako Stalinem najatý bodyguard, který chrání jeho holky před nadrženými vetřelci.

Přes všechny chovatelské neúspěchy se Vitas polosamotou kochal. Jeho kauzy, gangsteři a mrtvolky byli alespoň na chvíli uklováni tou přírodní zemitostí, uklidňujícím tokem zeleně a ticha.

Bílým koněm v kuřecí kauze byl Blikotka, který se objevoval v řadě dalších případů. U něj však firmy nekončily. Pořád to byl ještě ten čistý bílý kůň. Z něj se totiž převáděla firma Vesna dál na Ukrajince Karabinikova.

„Vypadá to super,“ pokyvuje producent Rokos spokojeně hlavou a pročítá si dál scénář, po Vitasových zkušenostech už daleko stručnější než u Rudolfiny. Bezděčně se přitom napíná jako luk – zjevně při představě, jaký úspěch touto reportáží sklídí.

„Doufám, že to sedí...“

„O tom nepochybuj. Těch kauz mám teď ještě pět.“

„No počkej, ale kde tu máš toho Kromena? Jak to, že tu nikde nemluví?“ ptá se Rokos překvapeně.

„Ten vůbec nekomunikuje. Už kolikrát jsem se o to pokoušel...“

„No ale tak to tam musíš mít! Musíš ho oslovit, a jestli tě fákne, tak to musíš mít natočený. Tady nesmíme udělat žádnou chybu.“

„Jo, OK, to není žádný problém. Víím ale dopředu, co mi poví,“ řekl sebejistě Vitas, který se už stal čerstvým dramaturgem pořadu a požíval v této chvíli u producenta velké důvěry.

Štáby do pořadu Škrálop se používaly výhradně externí. Najímala je firma se zvláštním názvem JPAHP, která reportáže jako by vyráběla, byť se samozřejmě vyráběly v televizi. Firmu JPAHP vlastnil Rokosův kamarád Franta Božík a musel to být slušný byznys, ale o to se Vitas nestaral – nebylo to jeho pivo.

„Takže kluci, počítejte s tím, že nás Kromen fákne,“ říká Vitas kameramanovi a zvukaři v kanceláři u telefonu. „Ale jestli to nebude nahraný, poznáte, co je to šikana,“ odlehčuje napjatou atmosféru. Sám je tak nervózní, až mu stékají čůrky potu po zádech; ovšem pro kameramana i zvukaře to znamená běžnou rutinu.

„Kromen,“ ozve se z telefonu.

„Dobrý den, pane Kromene, tady je Vitas – z pořadu Škrálop. Z České televize,“ dodá rychle, protože potřebuje mít nahrané vše – i to, že poctivě informuje toho druhého na drátě, s kým má tu čest. Jako by ho i varoval – bacha, vše řečené bude stoprocentně použito proti vám. Ovšem to má vyplynout pro diváka. Oběť na druhé straně to jen málokdy tuší. Běžná, dobře fungující praxe. A dobře působící na diváka v případě odmítnutí. Tady se však odehrálo něco úplně jiného.

„Ale já si vás pamatuju, pane redaktore, dobrý den,“ ozvalo se vřele. „Jsem velice rád, že vás slyším.“

Zaskočený Vitas se snažil najít linii dalšího hovoru a hlavně neztratit glanc před kamerou. „Rád bych si s vámi, pane Kromene, pohovořil, bylo-li by to možné. Samozřejmě před kamerou...“

„Ale jistě, bez problémů. Ani netušíte, jak rád vás uvidím a budu mít možnost vše vysvětlit. Mohu vás pozvat k sobě na Slapy? Nevím, asi to už taky budete vědět – pronajal jsem si celý areál bývalého předsednictva KSČ na břehu přehradní nádrže Slapy.“ Kromen se na chvíli odmlčel. Bylo slyšet, že listuje v diáři.

„Jistě, to nebude problém. Jen musíme naplánovat štáb,“ uvolňuje si prostor k jednání Vitas a rázným pohybem ruky dá najevo kameramanovi, ať kameru vypne.

„Nuže, přiznám se, že nejbližších deset dní mám frmol, ale hned poté... tedy za deset dní, ve středu v 10 hodin dopoledne. Vyhovuje datum a brzký čas? Ať máte čas na příjezd a ať se pak můžeme sobě neomezeně dlouho věnovat,“ vysvětluje Kromen.

„Dobrá, platí.“

„Jste očekáván.“

Vitas byl připraven na cokoliv, ale na takové srdečné pozvání rozhodně ne. Co příštích deset dní? Jak je může přečkat? Asi by je prožil velice nervózně, kdyby... kdyby...

Kdyby Mája nedostala milost od prezidenta Václava Havla.

Zhruba rok probíhala soudní jednání s Májou, zdržovaná a narušovaná jí samotnou. Soudce Brodek vytrvale odrážel jeden útok za druhým. Marně. Měnili se vyšetřovatelé, státní zástupci, noviny se pěchovaly spoustou výmyslů, denunciací a nařčeními z denunciací.

Milost prezidenta byla bezprecedentní v tom, že případ ještě nebyl vyřešen, nebyl dosouzen. Havlovy důvody? „... těžká nemoc, kdo ví, jestli se rozsudku dožije... už se to táhne tak dlouho...“

Pro samotnou Májou to znamenalo, že nemůže být potrestána. A pokud milost nepřijme, soud bude probíhat dál, ovšem rozhodne pouze o vině či nevině. Tím vše skončí. Žádný trest.

Soudci Brodkovi se zhroutil celý svět. Celý řád, právo, vše najednou pozbylo smyslu. Chodil po střepech, které jen bodaly, bodaly a on neměl sílu je zamést. Nebyl nikdo, kdo by je zametl. Bůh umřel a ke znovuzrození dojít nemůže. Tisíce hodin práce, tisíce listů spisu... Řekněte mu, že vše, pro co žil, co dělal, byl velký omyl. Nemůže to přijmout jako omyl, ale jako křivdu. Je to ztráta hodnot, života, je to smrt. Zmohl se ještě tak akorát na mediální výkřik, že je to nefér. A to byla samozřejmě voda na mlýn Máji – okamžitě byl napaden pro podjatost. Úspěšně. Byl odstaven. Zhruba rok nebyl schopen pustit se pořádně do žádné kauzy. Listy papírů mu splývaly do smradlavé mlhoviny, nebyl schopen se ničím prokousat. Bylo to plynutí dne po dni. Rok po odvolání už musel čelit kárnému řízení za malou produktivitu práce. Česká republika byla přehlčena soudními případy, které se z nejrůznějších důvodů vleklly, a on si dovolí při svém platu sprovodit za půl roku pouhopouhou jednu kauzu o nějakém příživníkově, nebo co to bylo. V lidech se kumulovala zášť vůči ne--změnám. Vůči tomu, že vývoj společnosti nebyl takový, jaký očekávali. A najednou se objevila ta myš, která způsobila rozvrat rodiny, krach na burze a válku v Perském zálivu. Všichni se do ní pustili s holemi a umlátili ji tak, až stříkala krev a na holích zůstaly zbytky chlupů a rozdrcených kostí. Média si náramně smlsla. Zářný negativní příklad českého soudnictví – lenost soudců a jejich neschopnost na příkladu soudce Brodka. A kdo do něj kopne víc? A jak ho potrestáme? A nebude jakýkoliv trest malý!?

Vitas? Střídavé stavy vzteku, zklamání, deziluze... Dokonce i lítosti, že kdysi za komunismu podepsal petici za osvobození Václava Havla z kriminálu. Inu, i kdyby byl Havel za nějaké to století prohlášen za svatého, stejně to byl jen a jen člověk. Léta trvalo Vitasovi, než se s tím smířil, a ne že by mu to zcela odpustil, ale spíš uznal, že Havlův odkaz je natolik silný, že tento akt milosti je jen marginálnost, zaslepenost velikána, udolaného jeho rozjívenými kamarádky.

Ano, Mája dostala milost. Nikoliv však Stalin. A tak Vitas druhý den brzy ráno v oparu a mrazivém chebnu popadl sekeru a sejmul Stalina i všechny jeho promiskuitní slepice.

Mája milost nepřijala. Případ převzal nový soudce; vše začalo od začátku, a to včetně neustálého zdržování a komplikování ze strany Máji. Vše ve starých kolejích.

„TY ŠTOURALE! POŘÁD NÁS BUDEŠ BUŠIT DO HLAVY???“ píše se na bílém listu...

11. Dalajlámův poklad

„Copak, všeznátku, zamysleli jsme se?“ vyrušil Kromen Vitase mezi horou knih svým jízlivým, ale současně dobrosrdečným hlasem. Někdy se ve vzájemné komunikaci těchto věčných soků nedá poznat, co je humor a co ironie.

„Myslím, že budete mít dost času na to, abyste tu objevoval dávno objevená moudra. Rád bych...“ Kromen se na chvíli odmlčel, gesto mu zamrzlo, jako by váhal, zda to říct, či neříct, „... vám řekl další věci, zavedl vás i k sobě, dal vám místní sutanu, ať nejste tak nápadní a trochu zapadnete do soudružského kolektivu...“ Oči mu vesele zahrály a ještě dodal tečku – snad jako kombinaci omluvy, vysvětlení a hrdé obhajoby: „... A tak.“

Venku před knihovnou už na ně čekal Aviel a společně šli do spodních částí lámaserie, kde bylo něco, co by se mohlo nazvat průmyslovým zázemím. Stáje pro ovce, kozy bharaly¹² a další místní zvířata byly úplně dole, přilepené ke skalám u pastvin poblíž jezírka a říčky Jadhang Gad. Mohutný jak a dzo¹³ měli rovněž své místo dole na pastvinách, těm ale vůbec nevdal stálý pobyt venku – díky vydatným chlupům je žádný mráz neohrozí. Nechyběla samozřejmě ani drůbež – slepice si spokojeně zobaly pod dohledem majestátních kohoutů. Vitase až pohltilo chebno, byl to jen takový závan, opar minulosti, který se mu stále a stále vracel...

Nedaleko stájí bylo několik kůlen, které sloužily pro rýžování zlata, a pár drobných průmyslových staveb – dílniček. Hlavní průmyslová část byla nahoře v lámaserii, pouze však v její spodní části. Z jejích dílen se vycházelo přímo na nádvoří s čhörtinem. Dílny umožňovaly technický provoz lámaserie. Nalézala se zde poměrně primitivní, ale zcela praktická a funkční sociální zařízení. Voda – tedy spíš jen malinký čůrek vody – se čerpala důmyslným mechanismem na způsob vodního trkače zezdola z prudce proudící říčky a jezera a šplhala pomalinku ve vykotlaných kmenech stromů nahoru až nad lámaserii, kde byla maličká zásobárna vody. Ta umožňovala její neustálý přísun. Celá zdviž se táhla několik set metrů. Postavit ji muselo být nesmírně náročné. Nutno ale se studem přiznat, že mniši na hygienu příliš nedali, takže se ještě nestalo, že by voda i přes malý přísun do horní nádrže došla.

Rovněž i topení bylo chytře vyřešeno. Něco, co by se dalo nazvat ústředním topením, bylo instalováno dole, v průmyslové části, a do horních částí se rozváděl teplý vzduch. Je ovšem pravda, že – obzvláště v krutých mrazech – se tak tak vyhrál střed lámaserie, její okrajové části už musely mít v komnatách vlastní topení. Tradiční kamínka v podobě mís, nádob, ve kterých hořelo dřevěné uhlí či co bylo k dispozici. V centrálním kotli se pak spaloval již tradičně sušený jačí trus a jalovec. Ostatní dřevo bylo příliš cenné, takže se používalo pro tyto účely skutečně jen výjimečně.

Kromen zavedl své hosty rovnou do koupelen. Museli se svléknout, osprchovat... Vitas si připadal jako na vojně v 80. letech, v dobách hlubokého socialismu.

Po – řekněme rituální – očištění dostal hnědou sutanu. Stejně jako Aviel. Ani jeden tu změnu nijak nekomentoval.

Kromen je zavedl do svého království. Byl to menší pokoj, dost výrazně stranou od centra. Ze dveří v jeskynním otvoru byl zato pěkný přehled po celé lámaserii, a protože tato jeskyně byla situována velmi vysoko, měl přehled i o širokém okolí.

¹²12 Bharal – odbornější výraz pro modrou ovci, jinak zvanou také nahur. Zoologové se nemohou shodnout, zda je to ovce či koza – má mnoho vlastností z obou zvířat.

¹³13 Dzo – kříženec jaka s domácím skotem